

Б Р А Н И Ч

ОРГАН АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У БЕОГРАДУ

БРАНИЧ уређује одбор састављен од Владимира Св. Смића,
Др. Видана О. Благојевића и Др. Радоја Ј. Вукчевића, адвоката

САДРЖАЈ:

ЧЛАНЦИ

Реферат за Скупштину Савеза
Адвокатских Комора од 29.
маја 1938. у Дубровнику од Др.
Ива Полишеа, адвоката — Загреб 271

Однос између судске и управ-
не власти у извршном по-
ступку од Др. Радоја Вукче-
вића, адвоката — Београд . . . 275

Да ли се достављањем саоп-
штавају државном тужиоцу
осуђујуће пресуде среских
судова о делима за која се
гони по службеној дужности
а које су донете и објављене
у одсуству државног ту-
жиоца? од Вишолмира М. Пе-
штровића, судије Окружног суда
— Прилеп 283

Основи Извршног Кривичног
Права од Др. Боривоја Д. Пе-
штровића, — Београд 292

Потреба реформе института
формалне одбране у војном
кривичном поступку од Вој.
Љ. Павловића, суд. поручника
— Београд 300

СУДСКА ПРАКСА

Као писмени уговор о адвокат-
ској награди сматра се писмо
странке упућено адвокату у
коме се означавају услови за-
ступања и обећава награда у
процентима од Др. Звонка Ро-
зенбергера, адвоката 309

Одредба § 3. Правилника о на-
градама адвоката на територији
Београдског Апелационог суда
не односи се на случај, кад ад-
вокат, као заступник парничне
странке, на основу пуномоћија,
овласти још једног адвоката да,
поред њега, заступа његовог
власодавца од Тих. М. Ивано-
вића, секретара Касационог су-
да у Београду 310

Фидуцијарни пренос својине према
трећим лицима производи пуно
правно дејство, док је фидуци-
јар у односу према фидуцијанту
у своме праву својине ограни-
чен прописом § 843. грађ. зак.
од Тих. М. Ивановића, секретара
Касационог суда у Београду 311

Кад суд првога степена не донесе

Уредништво Бранича налази се у Дечанској 13/II. Рукописи се не враћају.
Прештампавање градива из часописа допуштено само са тачним означањем извора.

Бранич доноси: расправе и чланке којима је смер заштита интереса
адвокатског реда и ширење професионалне свести, службена саопштења
Адвокатских комора којима служи као званични орган, и расправе и чланке
из свих области права и прати развој правног живота у земљи и иностранству.

Бранич излази крајем сваког месеца. — Годишња претплата за Бранич
износи 120.— дин. За адвокате изван територије Београдске адвокатске
коморе, адвокатске приправнике, судије и судијске приправнике годишња
претплата износи 60.— дин. Поједини број 10.— дин.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.R

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

никакву одлуку о трошковима, парничар треба да тражи допу-ску пресуду у смислу § 519. грпп., а не да уложи рекурс због недосуђених трошкова од *Леона Амара*, секретара Апелационог суда у Београду . . . 314

У случају изостанка једне парничне странке са првог рочишта, наводи дошавше странке не морају бити поткрепљени доказима поднетим од те странке, да би се сматрали за утврђене, већ несмеју бити оповргнути доказима који су већ пред судом или чињеницама које су суду опште познате од *Јована Д.*

Смиљанића, секретара Касац. суда у Београду 314

ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

Позив на Скупштину Савеза Адвокатских Комора Краљевине Југославије 316

Извештај о VIII редовној Скупштини Савеза Адвокатских Комора Краљевине Југославије, одржаној на дан 29. маја 1938. г. у Дубровнику и Резолуције 317

ПРИКАЗИ

Милорад Аншоновић, адвокат: „La crime et la presse“ од *Robert Jaquillard-a* 327

Др. Иво Политео адвокат—Загреб.

РЕФЕРАТ

за Скупштину Савеза Адвокатских Комора од 29. маја 1938. у Дубровнику

Овоме реферату није сврха да ријешава какво правно питање или да теоретизира. Скоро сва правна питања, која се односе на наш сталеж, ми смо мање више већ ријешили. Најбољи доказ томе је чињеница да смо већ данас, у осмој години опстанка нашега Савеза А. К., у неприлици, какво правно питање или теоријски проблем да ставимо на дневни ред наших главних скупштина. Ми смо сви свијесни да таквих проблема у теорији скоро више и нема и да би свако дуље теоретизирање било сувишно. Осим тога ми знамо да је Савез — уосталом као и саме Коморе, које га сачињавају — средство праксе, фактор акције, радни и инструмент; он има сврху — како то стоји и у члану 3. његова Пословника — да координира и у случају потребе концентрира рад и силе свију Комора у правцу заједничке заштите права и интереса одвјетничког сталежа. Зато је сврха овоме реферату да се сасвим опћенито осврне на рад Савеза и Комора, да упути на узроке дјеломичног неуспјеха тога рада и на увјете, под којима би уопће наш рад могао успјети. При томе немам претензије да откријем било што што би Вама овдје било непознато, али и ресумирање већ познатог често је потребно.

Која права ми већ имамо? На папиру многа, врло многа, центрираним радом заштити права и интересе одвјетничког сталежа. Другим ријечима: он ће она права и интересе, које већ имамо, настојати уздржати, а она, која немамо, настојати стећи.

Која права ми већ имамо? На папиру многе, врло многа, скоро довољна. Имамо их прије свега у Закону о адвокатима. Крај свих својих ситнијих празнина и недостатака он је углавном одличан закон, с којим је теоретски удовољено свим крупнијим захтјевима сталежа и који пружа солидну подлогу за наш рад. Затим је ту Правилник о наградама адвоката. Објективно говорећи, ми с данашњом минималном тарифом не би смјели бити незадовољни. Било би, додуше, пожељно да она код нижих пунктума буде виша, али код средњих она је сасвим довољна, а код високих пунктума она чак надмашује захтјеве скромнијих одвјетника.

Па кад би сва та права што их имамо на папиру и могућно-

ности, које нам се такођер на папиру пружају, били у пракси и остварени, тешко да би као сталеж имали разлога много се тужити. Али ми имамо врло много разлога да се тужимо на наше садашње стварно стање и да будемо најзлогукији про-роци обзиром на своју будућност за случај, ако не учинимо бар оно што је до нас да се то стање промијени.

Рекох „бар оно што је до нас“, јер сматрам да је тражење помоћи од других дијелом прерано а дијелом неумјесно све дотле, док си сами не помогнемо бар у ономе што овиси једино о нама. Што се нпр. тиче материјалне стране, ми се тужимо да слабо зарађујемо будући да имамо премало посла, а то зато, јер нас има превише. Стога многи траже ограничење нашега броја предлажући при томе разна средства, као продужење адв. приправничке вјежбе, пооштрење практичног испита, забрану бившим суцима или бар умировљеницима да постану одвјетници, *paterus clausus* па чак и систем концесије. Не улазећи у оцењивање оправданости било којег од споменутих средстава мислим да их морамо одбацити све дотле, док нам она средства с којима већ сада располажемо, пружају могућност да спријечавамо пре-јаки прилив и хиперпродукцију у сталежу. Ми често забораваљамо да је кључ вратију нашега сталежа у нашим рукама па се с њиме више пута не служимо како нам закон то дозвољава, а како би не само наши него и опћи интереси захтијевали да се служимо. Код уписивања у именик адвоката не пази се увијек точно на све законске увјете за упис; не пази се напосе на увјете о вјежби и о достојности повјерења. Мислим да се нећу преварити у апроксимативном рачуну ако устврдим да је од оних, које су наше Ко-море уписале почевши од године 1929., једва три четвртине њих удовољило точно свим увјетима уписа. Уписујући и ону осталу четвртину нисмо, додуше, кршили закон, бар не намјерно, али смо у ономе, што нам је закон препустио као предмет слободне оцјене, били превише попустљиви и либерални. Не само на нашу штету, него и на ону правосуђа и опћенитости, па чак и оних самих, који су тиме били *in concreto* погодовани.

Што смо рекли о отварању вратију за улаз у сталеж, вриједи углавном и о отварању за излаз из њега. Није баш сасвим незнатан број оних, којих тзв. стечена права и с одвише обзира чувамо мјесто да им забранимо да се с тим правима служе на штету странака и сталежа. Ја лично нијесам у правилу за превелику строгост. Она је већином својство тирана, бездушника, тјесногрудних или кратковидних. Залажем се напротив за уважавање данашњих тешких прилика, за омогућавање поправка и за најсавјесније испитивање напосе у оним случајевима, кад би строгост имала као посљедицу уништење егзистенције. Али све има своје границе, па тако и обзири и потребна благод. Ако појединци својим дјеловањем уништују егзистенције појединих странака не показујући никаквог обзира према другима па тиме минирају и темеље нашег сталежа, зашто да се има обзира према њима? Благод би у таквом случају значила самоубојство сталежа. А наша су дисциплинска вијећа често преблага. Мјесто да елиминирају из сталежа одвише штетне и сувишне појединце или

www.unin.rs
 УНИВЕРЗИТЕТСКА
 ВИБЛИОТЕКА

них бар примјереним дисц. казнама одвраћају од даљњег штетног дјеловања, она неумјесном благошћу подржавају сталешку хипертрофију и тиме — што је још фаталније — нехотице поткопавају повјерење јавности у сталез, повјерење које је *conditio sine qua non* нашега запослења, а тиме и просперитета. Уколико су пак првостепена дисциплинска вијећа умјесно и праведно строга, њихове пресуде бивају више пута неразумљиво ублажаване по другостепеним инстанцијама.

Надзор над сталезем и чишћење у њему потребни су не само са становишта његова квантитета и квалитета, него и са становишта нашега утицаја, наше моралне снаге. Захтијевајући, наиме, од других — владе, судова итд. — да учине нешто што је у нашем оправданом интересу ми можемо разумно очекивати испуњење својих захтјева само онда ако наш утицај на те друге буде јак. Данас је, нажалост, број онај који у првome реду даје утицају потребну снагу. Начелно у томе нема никакве разлике између демократских и недемократских држава. Владе једних и других настоје задобити склоност маса и зато погодују најприје њима. Разлика је тек у начину: демократске владе придобивају дјелима и слободним освједочавањем, док недемократске дјелима али уз то и угушивањем слободе мишљења и грубом силом. Ми, дакле, на свој број не можемо рачунати; по њему нијесмо маса. 3.000 одвјетника бројчано потпуно ишчезава у маси од 15 милијона грађана наше државе. Крај овог незнатног броја ми смо прије нишан демагога, него ли објект њихове склоности, прије жртва силника, него ли њихови љубимци. Овај бројчани недостатак морамо зато накнадити савезништвом маса, нашим утицајем на њих а преко њих и на власт. Овако како неки одвјетници врше одвјетнички позив, не само да нијесмо кадри задобити симпатије и савезништво маса, него напротив изазивамо код њих скрајњу несклоност и оне нам постају непријатељима. Раду појединаца нијесу криви сви одвјетници, али ипак тај рад баца сјену на читав сталез, који онда суде по тим појединцима. Ми се данас не можемо позивати на своје заслуге и улогу у прошлости, јер су се прилике знатно промјениле и јер ми данас ту улогу све слабије вршимо. Зато морамо настојати да рад сваког појединца у сталезу буде такав, те ће масе спознати потребу нашега дјеловања, у нама видјети корисне факторе људског друштва и тако постати наш савезник и помагач у провађању наших захтјева.

Издаз, дакле, из данашњег тешког стања наћи ћемо у првome реду у селекцији, и то не у оној, која би се вршила на темељу исхитрених и неправедних критерија путем фактора изван нас, него у селекцији, коју ћемо вршити ми сами на темељу праведних и опће корисних критерија.

Нијесу свему криви само одбори и дисциплинска вијећа, него још више чланови Комора. Одбори и дисциплинска Вијећа бар раде, али велик дио чланова не ради и уз то отешчава рад својих функционера. Кад си само замислимо немар у плаћању чланских улога и тешкоће, које чланови с тиме задавају својим управама, које се због тога не доспијевају бавити важнијим стварима!

Кад само помислимо на тврдокорност, с којом се један дио чланова опире стабилизирању мировинских фондова! Управо је непојмљиво, како се у данашње доба, које је карактеризирано социјалном ошћу, смије и може показивати толика себичност и помањкање социјалне свијести! Ја сам имао више пута прилике да овим негативним својствима нашега сталежа супроставим дивне примјере социјалног осјећања и солидарности код радника, сељака и других сталежа.

Говорећи о себи не смијемо заборавити оне своје не баш малобројне другове, који су били у могућности да нам и изван нашега сталежа помогну, а нијесу то учинили. Мислим ту понајприје оне, који су били на власти. Од почетка наше државе није било владе без најмање три министра одвјетника; скоро пак сви министри правде проистекли су из одвјетничког сталежа. Али чим су ти наши колеге дошли на власт, они као да и никад нијесу били одвјетници. Мало који од њих нам је помогао (Др. Сршкић, Др. Мишкулин), а сви су они дозвољавали да се донесу мјере на штету наших сталешких интереса. Такво њихово понашање потјецало је не из неке племените објективности, из тобожњег уздизања над сталешке интересе, него из немарности или пак из себичности било личне било страначке. Једнаки приговор могли бисмо упутити и многим народним посланицима, којих такођер имаде велики број из одвјетничког сталежа.

Бит ће потпуно у смислу горњег разлагања, ако не оспорим да и много тога овиси не о нама, него о факторима изван нашега сталежа. Нпр. већ законом зајамчено заступање пред духовним и војничким судовима; спријечавање да се од нашега дјелокруга одузима и даје другим или новим сталежима; досљедно провађање неспојивости јавног биљежништва с одвјетништвом; увађање мировинских таксених маркица; законитија управа и боље судство; право побијања другостепених одлука о трошку; изравно досуђивање трошка заступања нама а не странкама итд. итд. Све то овиси о државној власти, о државном уређењу, о политичким приликама, о квалитету владе и парламента, о њиховоме међусобном односу, о многоме другоме и о другима, али будемо ли ми сами према себи извршили своју дужност, будемо ли учинили оно што и без других можемо властитом снагом, онда ће нам бити већ лакше исходити потребна права и од других.

Констатације, које сам овдје учинио, немају се схватити као прикор свима Коморама или пак овој или оној извјесној. Те констатације вриједи као резултат виђенога са перспективе на читав сталеж просјечно и на рад свију Комора просјечно. Ако има Комора, за које ниједна од тих констатација не вриједи, нека оне наставе радити као и досад; оне пак, које мисле да се само погдјекоја констатација односи на њих, нека узму прве као узор. Све то не мијења на основној мисли овога реферата: главно зло долази и из нас самих; тежисте поправака лежи на нама самим а. Коморе се имаду међусобно помагати у томе раду нутарњег оздрављивања и јачања, не пропуштајући, дакако, да паралелно упере своје настојање да и фактори изван

WWW.UNILIB.RS

нашега сталежа учине за нас што им је дужност. Но увјет за успјех у потоњему настојању јест успјешно напредовање у раду прве врсте.

Свему овоме што сам рекао моћи ће се приговорити да је теоретизирање само онда, ако су ријечи уопће теоретизирање. Но без обзира на то да рад може састојати и у ријечима, неоспорно је ипак да се сваки рад мора развијати према извјесним мислима а да се мисли изразују ријечима. Дакле најприје мисли па ријечи и онда рад. Мисли и ријечи су за скупштину и то је једини могући рад скупштине, док је сваки други рад за вријеме послје скупштине.

Др. Радоје Вукчевић, адвокат — Београд.

Однос између судске и управне власти у извршном поступку.

Реферат на Скупуштини Савеза Адвокатских Комора од 29. маја 1938. у Дубровнику

По новом Закону о извршењу и обезбеђењу, у извршном поступку судови дају дозволе и спроводе извршења, непосредно или помоћу извршних органа, који стоје под њиховим надзором. По том истом закону управне власти као водећи фактор потпуно су искључене из извршног поступка уз две обвезе: да извршним судским органима укажу сваку затражену помоћ, при извршењу свих судских одлука, и да судовима дају тражене изјаве у свим извршењима и обезбеђењима према држави, самоуправним телима и привилегисаним установама.¹⁾ Док је прва обвеза остала недирнута, друга је обвеза путем уредбе²⁾ накнадно претворена у право.

По § 20 Закона о извршењу и обезбеђењу, имовински објекти самоуправних тела, и јавних опште корисних установа изузети су од извршења, ако се њиховим одузимањем угрожавају непосредни јавни интереси. Према овом истом законском пропису, а такође и према уредби Министарства правде бр. 114320/37. имовинске објекте који су у извршном поступку изузети одређују управне власти. Али док по закону изјаве по том питању, управне власти дају само на захтев суда, по уредби како су је наши судови схватили, ниједна одлука у извршном поступку, према држави, самоуправним телима и привилегисаним установама не може се донети, пре него управна власт даде своју изјаву о природи предмета, на којему се тражи извршење или обезбеђење. Док је закон суду признавао право, да изјаву управне власти тражи само онда кад постоји сумња о природи извршног предмета,³⁾ уредба судове наморава да то чине увек, па и онда кад

¹⁾ Прву обвезу садржи § 31., а другу § 20. Закона.

²⁾ Уредба Бр. 114320/37. публикована је у Сл. новинама од 28. децембра 1937.

³⁾ У § 20. Закона каже се „да суд може да тражи изјаву управне власти, коју је ова дужна дати на сваки захтев суда“.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

предмет по својој природи није заштићен ниједним законским прописом.⁴⁾ У том пресудном погледу уредба не допуњава, већ мења закон, иако закон садржи само овлашћење за уредбу, којом би се извесна питања расветлила, али никад за уредбу која би се уздигла изнад самог закона.

Иако не по закону, али ипак према уредби судови не могу доносити ни дефинитивне закључке ни привремене наредбе пре претходне одлуке управних власти за коју су везани, без обзира на основ из којег тражбина проистиче, или на извршни наслов који се остварује. Према уредби одлуку управне власти могу тражити тражилац извршења пре покретања, а заштићени извршеник после покретања извршног поступка. Ако такву одлуку нису прибавили ни веровник ни дужник, суд је према уредби у извршном поступку, по службеној дужности мора од управне власти прибавити. Пре доношења своје одлуке управне власти саслушавају и тражиоца извршења и извршеника, али одлука управне власти може се ипак нападати путем жалбе Министарству унут. послова. По жалби тражиоца извршења, у колико је он приватни веровник Министарство одлучује самостално, а по жалби привилегисаних тела и установа — оно одлучује у споразуму са заинтересованим министарствима.

Уредба не садржи никакав пропис о даљим правним средствима, претпостављајући да је одлука Министарства дефинитивна. Међутим закони су јачи од уредаба, специјално ако уредбе излазе из граница законских овлашћења. А по чл. 18. Закона о држ. савету и управним судовима, на одлуку Министарства може се уложити тужба Држ. савету. Али се та последња реч нашег највећег административног суда неће никад чути, услед прописа из тач. 3. чл. 18. овог закона, у вези тач. 5. чл. 7. уредбе. Гледиште Држ. савета претставља последњу реч о одлукама управне власти.

Управне власти своје одлуке доносе по слободној оцени на основу тач. 5. чл. 7. постојеће уредбе. Таква је одлука за суд ме-родавна, те кад је сваки рад суда у погледу заштићених предмета, приликом свих извршења противу привилегисаних тела и установа, прејудициран административном одлуком — значи да је најважнији део извршног поступка, из судске надлежности, путем уредбе, а противно закону, пренет у надлежност управних власти.

Како држава своју делатност све више распростире на привредно поље, а тим путем иду и самоуправни тела и привилегисане установе, то су ови фактори у привредном животу сваким даном све значајнији, а њихове привилегије за остале привредне факторе, све судбоносније.

Не само што је на том најважнијем домену управна власт уздигнута изнад судске, већ је управна власт овлашћена, да своје одлуке доноси на основу слободне оцене, дочим је суд стриктно везан за диспозитиве извршних наслова и за извршни предлог.

⁴⁾ Чл. 9. Уредбе гласи: Суд има по службеној дужности да тражи одлуку и т.д.

У Кад је искључена слободна оцена суда у свим извршењима према привилегисаним телима и установама, а то исто право признато управним властима, које доносе пресудне одлуке, онда значи да је слободна оцена управних власти уздигнута изнад рада и слободног уверења наших судова.

Оваква одредба коју није унео закон, већ незаконита уредба, претставља необично ограничење и подређивање сутске власти. По начелу поделе власти, и по свим правним доктринама о правосуђу, судови који сами не одлучују већ управни фактори њихове одлуке прејудуцирају престају бити носиоци правде, којој се морају покравати и управне власти, а постају извршни органи управних фактора.

Овакво преношење надлежности са сутске на извршну власт, за сва извршења према самоуправним телима и заштићеним установама, проузроковало је компликације у првим месецима важења новог поступка. На територији бивше Аустро-Угарске компликације су мање, јер су тамо извршења и обезбеђења према држави и самоуправним телима увек била могућа, уз формалности претходне пријаве, које је предвиђао закон о државном рачуноводству и закон о општинама. Међутим на подручју бивше Србије и Црне Горе све је било искључено, не због тога, што је закон тако хтео, већ због тога, што су и сутске и извршне власти правиле магловиту разлику између државе као империјума и фиска, и између општине у њеном јавно-правном и приватно-правном својству. Докази такве погрешне праксе многобројни су,⁵⁾ али погрешној пракси крај није близу, са разлога што је управној власти за сва извршења и обезбеђења према самоуправним телима и заштићеним установама призната пресудна улога. А управне власти често имају ману да нове законе посматрају кроз призму старих, а да у свему, па и у извршењу судских пресуда према заштићеним телима и установама, назире опасност по њихов опстанак и јавни поредак.⁶⁾

⁵⁾ Међу тим доказима налазе се и решења Среског суда у Нишу под бр. 18917/31., 24792/31., 8296/34., 1636/35.; Среског суда за град Београд бр. 10418/35., 12428/36., 12429/36.; Београдског Апелационог суда бр. 4027/35., 208/37., 276/37.

⁶⁾ Тако гласе решења Кр. Банске управе Моравске Бановине бр. 22070/37., 1252/38. и 5750/38. у последњем решењу по тражењу извршења за свега Дин. 50.000.— на примање Нишке општине из осветљења. Кр. Банска управа наводи: „Овим извршењем произашла би повреда јавног интереса, пошто би се тим општини Ниш онемогућило да електрично постројење одржава у исправном стању, те би иста била принуђена да његово функционисање обустави“. Кр. Банска управа овако резонује и поред тога, што је по другом извршењу од истих примања истог дужника, задржана код Дирекције државних железница у Београду под Дбр. 4618/36. не Дин. 50.000.— већ равно Дин. 1,476.661.—

Али док у Србији Банске управе противзаконито штите примања електричних централа, у другим деловима државе, сасвим правилно, та се заштита не даје, не само примањима, већ чак ни централама. У Далмацији је запажен покушај да се србијанска пракса и тамо пренесе. За једну општину управна власт је електричну централу заштитила, како би онемогућила предложену принудну управу. Међутим Управни суд у Дубровнику под бр. 170/36./10. (решавано пре Уредбе бр. 114320/37.) поништио је одлуку управне власти, а централу и сва примања од ње огласио незаштићенима.

Да би јасно указали на обим ове привилегије заштићених тела и установа у извршном поступку, потребно је њихова права упоредити са правима саме државе у сличним питањима. Истина је да § 20. нашег закона не помиње државу, али државу као изузетно заштићено тело није помињао ни § 15. извршног аустријског поступка. Ово је у Аустрији била случајна грешка, коју је Врховни суд одмах премостио, и у овој привилегији државу ставио на прво место.⁷⁾ Међутим код нас је до овог дошло услед тога, што су чланови нашег законског одбора као преводиоци у наш текст пренели не само смисао изворника, већ и његове случајне грешке. Заборављајући на грешке, смисао је јасан: никакву заштиту у једној држави нико не може имати у већој мери од саме државе. Према томе привилегија из § 20. закона призната је на првом месту самој држави, па после ње бановинама, општинама и опште корисним установама, које управна власт таквима огласи, у колико им то својство није признала сама уредба бр. 114320/37.

За државу, као ни за остала привилегисана тела ни закон ни уредба нису повукли линију између заштићених и незаштићених предмета. Од свих прописа најпоузданији критеријум за разлику даје чл. 29. Закона о државном правобраниоштву. Према овом пропису заштиту уживају изузетни објекти као што су: „Непокретности и покретности, које су непосредно намењене јавној служби, саобраћају и земаљској одбрани, новац у државним касама, предмети државног монопола и примања државе по јавно-правном основу, где спадају порезе, таксе, трошарине, царине и друго“.

А из овог прописа јасно произилази да од извршења нису изузети: електричне централе, шумска или рударска предузећа, извозна или увозна агенција, пољопривредна добра или елеватори, слагалишта трговачке робе или ергеле, и остале сличне приватно-правне установе. Кад нису у извршном поступку заштићена сама фискална добра, онда тим пре нису заштићени приходи од таквих добара. Самим тим што таквим домаћим добрима и примањима закон заштиту не признаје, он је тим мање може признати, кад се не ради о држави, већ о општини или другој самоуправној установи. Према томе кад по закону извршни поступак не може обухватити државне војне фабрике и материјал, држави готов новац и дажбине — онда су у том поступку заштићене и самоуправна хигијенска и социјална постројења, новац у касама, самоуправне дажбине, музеји, споменици, архиве, званичне књиге и материјал, све што је намењено заштити и чувању непосредних јавних интереса.

Али заштите никак нема кад тај интерес није угрожен, јер су у питању: аутомобил и кочије за вођњу претседника општине, пошто ће општине постојати и функционисати, ако претседници на посао дођу туђим превозним средствима или чак пешке; зграде и закупнине, у којима су смештена надлештва, која на исти начин могу бити смештена и правилно функционисати у туђим уз најмљеним објектима; приватно-правна добра свих врста, међу

⁷⁾ Међу осталима и пресуде Врховнога суда у Бечу бр. 7153/1901., 3915/1907....

којима електричне централе и сви приходи — јер таква добра олакшавају, али не условљавају рад јавних тела, која и без њих могу функционисати и јавни интерес чувати. Што се тиче електричних централа и превозних средстава као што су трамваји, аутобуси, чак и железнице, они у великом броју најбогатијих држава нису ни у државним ни у самоуправним рукама, већ у поседу приватних група и предузећа. Па ипак немање таквих имовинских објеката није нигде значило крај делатности општина, јер грађани и светлост и превоз једнако плаћају и општинама и приватним предузећима. Ако би извршење над таквим објектима било немогуће због јавног интереса кад објекти припадају општинама, онда би оно морало бити немогуће и онда ако се објекти налазе у приватним рукама, пошто су циљ и дејство осветљења исти у оба случаја.⁸⁾

А затим не сме се заборавити, да у Србији и Црној Гори, још и данас постоји приличан број општина, које немају ни електричног осветљења, а камо ли властитих превозних средстава. Па ипак те општине, власт на чувању и одржавању непосредних јавних интереса, коју им је држава делегирала, и ради које заштита постоји — чувају ништа горе од богаијих општина, које све то имају.

Најзад кад би ови приватно-правни објекти и били заштићени, њихови приходи и плодови ван сваке су заштите, јер између струје коју дају приватна предузећа, и струје коју даје општина нема за грађане никакве разлике. Исто тако за општинске чиновнике, собе у којима раде нису ништа боље кад кућа припада општини, него кад ову општина држи у закуп. А уосталом комодитет појединаца и обим приватних потреба привилегисаних тела и установа не може услед свог сталног варирања и релативитета никад бити узет као база за пропис из § 20. Закона о извршењу и обезбеђењу.

Кад је услед прописа који у § 29. Закона о државним правобраниоштвима постоји за државу, несумњиво, да тај пропис садржи максимум права на заштиту и за остала држави подређена тела — онда су управне власти у Србији прешле на буџет као други критеријум. Према том гледишту заштита у извршном поступку распростире се на сва примања самоуправних тела, која су као приход у буџет унета.⁹⁾ Али аутори оваквог гледишта, које је у Србији и Црној Гори правило, а не изузетак, нису пред очима имали ни саму природу буџета, ни два закона о општинама, а још мање закон о државном правобраниоштву. По § 116. Закона о градским општинама и по § 95. новог закона о општинама, буџет је основа градских финансија, исто тако као што је

⁸⁾ „Извршење на примању из осветљења довело би општину у безизлазан положај у погледу одржања градског осветљења, које поред осталих важних општих интереса доводи у питање и одржавање јавне безбедности и имовине, што се не сме дозволити“, наводи се дословно у решењу Кр. банке управе Моравске бановине бр. 5750/38.

⁹⁾ „Не може се узабранити приход једне општине који је унет у општински буџет, за покриће већ предвиђених буџетских расхода“ — наводи се у одлуци Кр. Банске управе Моравске бановине бр. 1252/38.

он, по чл. 1 Закона о држ. рачуноводству основа државних финансија. Према буџетским принципима прво се установљавају потребе, па затим покрића, а тим самим прво се предвиђају издаци, па приходи. Међу потребе убраја се исплата утврђених обавеза, а та потреба мора бити покривена, ако не из редовних прихода, а оно из намета, или путем кредита, сходно § 115. Закона о градским и §§ 76. и 94. Закона о осталим општинама.

По § 130. првог закона, надзор над пословањем градских општина врши бан, а по § 118. он као надзорна власт општински буџет одобрава и његов састав проверава.¹⁰⁾ При томе, по овом пропису, он се пре свега уверава: да ли су у буџет унети сви издаци, који по овом или другим законима или по неоспорним уговорним обавезама падају на терет града, и то у оноликим износима, колико су по закону потребни. Обавезе по извршним судским пресудама јаче су од уговорних обавеза, јер је таквом пресудом обвеза постала не само неоспорна, већ и извршна. Кад је обавеза општине позната, јер је пре састављања буџета извршна пресуда примљена, и кад је о тој обвези кореспондирано и са општином и са самом Банском управом, онда и без примедбе на буџет коју прописује § 116. првог и § 96. другог закона, а готову уз ту примедбу банске управе по § 118. Закона о градским општинама¹¹⁾ не могу и не смеју истодобно мањкаве буџете одобравати, а истицати гледиште о буџету као основу свега. Не могу са два основна разлога: што то гледиште закон искључује, и што се на тај начин општине под њеним надзором неправично богате, противно и праву и моралу.

Кад би се ово гледиште одомаћило, онда би тим самим била установљена апсолутна неприкосновеност општина, не само на јавном терену, већ и на приватном домену. Своје буџете општине саме доносе а банске управе их разматрају и одобравају. Ако се дозволи да општинске и надзорне власти не поступају по прописима из §§ 117. и 118. Закона о градским општинама, или по §§ 96. и 97. Закона о општинама, — онда би општине, неуношењем исплата у буџет изигравале сваку извршну сутску пресуду.¹²⁾ А међутим у свакој држави сва лица и тела једнако су дужна да законе поштују, а пре свега такво поштовање законима дугују саме општине.¹³⁾

¹⁰⁾ Пропису из § 130. Закона о градским општинама одговара пропис из § 121. Зак. о општинама, а пропису § 118. првог пропис из § 97. другог закона.

¹¹⁾ Исти пропис о надзору управне власти при доношењу буџета садржи § 97. Закона о општинама.

¹²⁾ Иста би последица наступила и код свих осталих тела на која се заштита односи.

¹³⁾ Овакво гледиште Нишка општина, већ је почела да искоришћава. На име исплате дуга од Дин. 1,500.000.— на који је осуђена извршном судском пресудом она је у своје буџете за 1937./38. и 1938./39. унела по свега Дин. 100.000.— Како то једва покрива досуђени интерес, а за исплату дуга преостаје свега 10.000.— годишње, то би на исплату требало чекати равно 150 година. Али за општину њен буџет није обавеза, јер је буџетска 1937./38. протекла, а она није исплатила ни овај износ који је сама благоизволела одредити.

У Поред овога буџет ни за државу није критеријум, са разлога, што у његовом доношењу уговорачи немају учешћа, које им је код стварања уговорних односа на равној ноzi загарантовано. Кад он то није за државу, онда не може бити ни за општину. Ово тим пре што се буџети могу остварити изнад предвиђања, а могу иза њих и заостати, у ком се случају за утврђење потребе тражи нови извори или кредити, код општина као и код државе.

Р Ако § 20 Закона о извршењу, заштиту признаје држави и свим самоуправним телима, он ипак не прецизира остале, ни јавне ни опште корисне установе, на које се распростире иста заштита. То међутим знатним делом чини уредба бр. 114320/37. Министарства правде, која егземплярно, иако не лимитативно набраја заштићене установе. Кад би буџет био мерило за издвајање заштићене имовине, он би то једнако морао бити код свих заштићених тела и усанова. Међутим само државна и самоуправна тела имају буџете, дочим остале привилегисане установе буџете и не познају. Буџета немају Црвени Крст, Соко Краљевине Југославије, ватрогасне организације, братимске благајне, установе за заштиту радника и намештеника, установе ратних инвалида, болнице, здравствене задруге, обданишта, домови за изнемогле и напуштене, јавне читаонице, верске установе, водне задруге, туристичка и спортска друштва и томе слично. Кад су ове установе многобројне, а по државне и народне интересе значајне, иако све без буџета, и кад критеријум за све мора бити једнак — онда је буџет као критеријум сасвим искључен, кад би и био могућ.

Е Најзад ослањање свега на буџет и заштита свега што је буџетом додирнуто, значило би или остављање ван заштите свега што кроз буџет није спроведено, или заштита свега што општина може имати. Прва солуција диктирала би нам да штитимо примање од једне електричне централе, кирију од једне зграда, или плодове од једног воћњака — јер је буџет с тим приходима рачунао. Међутим сама зграда централе кућа или воћњак, сва приватно-правна општинска добра, у буџет нису унета, те кад их тамо нема, онда по овом гледишту за њих нема ни заштите.¹⁴⁾

К Кад би тако било онда би зграда једне електричне централе била незаштићена, а заштићено би било примање из осветлења те исте зграде; кућа би остала без заштите, а заштита би била призната закупници коју доноси; воћњак, који сутра може бити парк остављен би био на милост свих, а воће које се као плод покупи, било би неприкосновено. А таква логика једнако би била далеко и од логичности и од закона.

Д Друга солуција штитила би и већ самим тим што штити мање (in eo, quod plus sit, semper inest et minus) те би то значило заштиту свега што поседују општине и привилегисане установе. Свака подела објеката по критеријуму из § 29. Закона о државним правобраниоштвима, по било каквом другом пропису или

¹⁴⁾ Немогуће гледиште Банске управе Моравске Бановине изражено у одлуци бр. 1252/38. по којему је заштићено све што је у буџет унето — прихватило је и Министарство унутрашњих послова под бр. 18991/38. од 28. маја 1938. год.

аналогији, била би илузорна, јер би заштита била тотална. А кад се подела објеката не би вршила, већ се заштита за све проширила, онда би сва самоуправна тела и друге заштићене установе, на све стране тражили кредите, обављали куповине или правили дугове, без бојазни да ће их икада платити. Такав хаос или би значајно крај кредита јавних тела и привилегисаних усанова, или стварање неприкосновених цитадела у привредном организму, које се неправично богате, шта више живе од превара на штету солидних привредника. Закон међутим може бити лош, може бити строг, али он никада не може легализирати преваре, тим пре што се као безчастећи деликти строго инкриминишу и преваре и сва долозна богаћења ове врсте.

Најзад када би слична пракса у овом питању била законита, она би претстављала негацију основних постулата из чл. 22. и 23. устава с једне, и свих законских прописа о раду судова и доношењу пресуде с друге стране. Пресуде судови доносе да се остварују, а не да се урамљују, а код овакве праксе према држави, самоуправним телима и заштићеним установама све би пресуде биле илузорне.

Да је законодавац то хтео, он би сваки сутски поступак према држави, самоуправним телима и привилегисаним установама просто искључио и на тај начин привреднике заштитио од излишних парничних трошкова, и од сваке везе са неприкосновеним уговорачима. Извршни поступак за ова тела и установе, не би садржавао никакве прописе, јер као што противу њих не би било пресуде, тако не би било ни извршења. А у том случају законодавац не би у § 20. Закона о извршењу и обезбеђењу заштиту признавао као изузетак, већ као правило, које би важило не само за изузетне објекте, већ за целокупну имовину заштићених тела и усанова.

Са изнетих разлога изложени проблем намеће следеће решење:

I.

Заштита привилегисаних тела и усанова претставља изузетну привилегију у приватно-правним односима. Кад су и по уставу и по законима права свих уговорача у приватно-правним односима једнака, онда сличне заштите и привилегије изражене у § 20. Закона о извршењу и обезбеђењу у вези уредбе Министарства правде бр. 114320/37. нису оправдане, јер се њима угрожавају имовинска права равноправних уговорача и кредит самих заштићених тела.

II.

Ако та неоправдана заштита мора постојати, да би јединствени закон који једнако важи за целу државу, на свим подручјима државе био једнако примењен и правилно тумачен, потребно је:

§ 20. Закона о извршењу и обезбеђењу допунити и заштићене имовинске објекте тачно одредити, као што је то урађено у § 29. Закона о државном правобраниоштву.

III.

У сваком случају да би тежиште у извршном поступку према државним, самоуправним телима, јавним и опште корисним установама било опет пренето у суд потребно је:

Изменити уредбу бр. 114320/37. Министарства правде која је у контрадикцији са законом, а прописати да судови од управних власти у случају сумње могу тражити извештај о заштићеним објектима, али своје одлуке имају доносити искључиво по закону и свом слободном уверењу а не по уверењу управних власти које је наведена уредба противно и уставу и закону уздигла изнад правосуђа.¹⁵⁾

Вишомир М. Петровић, судија Окружног суда — Прилеп

Да ли се достављањем саопштавају државном тужиоцу осуђујуће пресуде средских судова о делима за која се гони по службеној дужности а које су донете и објављене у отсућности јавног тужиоца

Државни тужилац може да учествује у поступку код Средских судова. Он то чини непосредно или преко свога заменика. Без обзира на ове могућности преношења власти, говорићемо у овом чланку о државном тужиоцу, обухватајући овим изразом сва лица и органе власти, који у име државног тужиоца учествују у поступку.

Када се тиче дела, за која се гони по службеној дужности, државни тужилац може присуствовати усменом претресу код средског суда и вршити све функције странке. Средски суд своју пресуду саопштава присутним заинтересованим лицима објављивањем. Али, није потребно присуство државног тужиоца; он се позива на претрес само у оним случајевима у којима је он то за времена захтевао (§ 382.). Ако државни тужилац није присуствовао претресу, па је у његовој отсућности донета и објављена пресуда, да ли ће суд ту пресуду достављањем саопштити државном тужиоцу? Разуме се, мислимо само на пресуде о делима која се гоне по службеној дужности.

Када се учини један, макар сумаран, преглед институције државног тужиоца и његовог правног положаја у систему кривичног процесног права, изгледа нам, да се на постављено питање не може одговорити одречно. Државни тужилац — рекло би се — јесте онај орган правосудне власти, који је позван да се стара о правилном поступању судова и о правилној примени закона у свима случајевима, који се тиче дела за која се гони по службеној дужности. Доследно овоме, судови би требали све

¹⁵⁾ Према томе гледиште једне Бановине по овом најважнијем питању из извршног поступка које је важило само за њено подручје постало је гледиште самог Министарства, са тенденцијом важења за целу државу.

своје пресуде у таквим стварима да саопштавају државном тужиоцу — било објављивањем било достављањем. Ипак, у пракси судова је раширено и чврсто укореењено схватање, да су срески судови дужни достављати државном тужиоцу само апсолуторне пресуде а да се осуђујуће пресуде достављају само ако он то захтева, а то и у случајевима, када државни тужилац није присуствовао претресу објављивању пресуде, па му, према томе, пресуда није саопштена. Дакле, према таквој судској пракси, пресуде среских судова не саопштавају се достављањем државном тужиоцу — ако он то не захтева. Ако дотична пресуда није ни објављивањем саопштена државном тужиоцу — значи да му се неће уопште саопштавати, ако он то не захтева. Таква пракса упорно влада код врло великог броја судова а прихватили су је државни тужиоци. Један суд, да би ово питање расчистио, тражио је извештаје од свих наших државних тужиоца о томе, како се практикује на територији њихове власти. Одговори су били разнолики: само двојица од виши државних тужиоца су одговорили да се на територији њихове надлежности достављањем саопштавају државном тужиоцу све пресуде среских судова о делима за која се гони по службеној дужности.

Сумњиво је, да ли ова пракса одговара систему кривичног процесног права и његовим основним институцијама; ненормална је појава да се велики број судова упорно држи ове а други такође знатно велики број судова супротне праксе. Због тога ово питање заслужује, да се о њему расправља. Поменута пракса судова оснива се на пропису § 388. кп. и наше излагање биће у ствари тумачење овога прописа.

Излагање ћемо поделити у два дела. У првом делу посматраћемо институцију саопштења пресуде — објављивањем и достављањем — и однос ове институције према другим основним институцијама. То ће у ствари бити систематско и рационално тумачење § 388. кп. У другом делу ћемо анализом § 388. кп. узетог одвојено, покушати да установимо његов прави граматички и логички смисао па да то доведемо у склад са положајем поменутог прописа у систему кривичног процесног права.

1. Одлуке судова саопштавају се објављивањем или достављањем. То је опште правило изражено у §§ 79. и 80. За пресуде среских судова није на други начин нормирано саопштавање пресуда — дакле и за њих важи правило, да се пресуде саопштавају или објављивањем или достављањем. Саопштење је метод обавештавања а циљ му је: 1) да заинтересована странка може употребити правни лек и 2) да пресуда постане правоснажна и извршна. Ако закон установљава за државног тужиоца право призива, ако од употребе и пропуштања призива државног тужиоца зависи наступање правоснажности и извршности пресуде, онда логички следује, да се све пресуде морају саопштавати државном тужиоцу било објављивањем било достављањем. Да ли се пресуде достављају државном тужиоцу само по његовом захтеву или по службеној дужности суда? Да ли се достављају само кондемнаторне или само апсолуторне пресуде? — Са гледишта ин-

www.uns.edu.rs

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

институције правног лека и правоснажности — извршности — пресуде, на ово питање може се одговорити овако: ако закон право државног тужиоца на призив ограничава само на оне случајеве у којима је он тражио да му се пресуда достави, ако наступање правоснажности и извршности пресуде зависи од призива државног тужиоца само под условом да је он захтевао, да му се достави пресуда, ако је закон право призива државног тужиоца ограничио само на кондемпнаторне или само на апсолуторне и ако правоснажност — извршност — једне или друге врсте пресуда зависи од призива државног тужиоца, — онда се са гледишта институције правног лека и правоснажности — извршности — пресуде, може закључити, да се државном тужиоцу достављањем саопштавају пресуде само по његовом захтеву и да му се саопштавају само кондемпнаторне или само апсолуторне или да се једна врста пресуда саопштава достављањем по службеној дужности а друге само по његовом захтеву. У противном мора се узети, да се пресуде — како кондемпнаторне тако и апсолуторне — достављају државном тужиоцу и без његовога захтева.

Да видимо прво, да ли је и у којим границама државни тужилац овлашћен на призив противу пресуде среског суда о делима за која се гони по службеној дужности. О томе питању постоје ови прописи: §§ 39. т. 5., 386. у в. 324. кп. Пропис тач. 5. § 39. кп., као општи пропис, установљава надлежност државног тужиоца, да, у погледу свих официјелних дела, улажу правни лек противу свих пресуда свих првостепених судова. Пропис § 386. без резерве и без ограничења потврђује општи пропис изражен у т. 5. § 39. кп., тако, што изричито нормира, да државни тужилац може присуствовати претресу код среских судова и уложити правни лек противу пресуде тога суда о делима, за која се гони по службеној дужности. Пропис §-а 394., такође без резерве и без ограничења, потврђује овлашћење на правни лек дато у т. 5. § 39. и у §-у 386. кп. Пропис § 394., нормира да су, у односу на пресуду среских судова, за призив овлашћена иста лица која су уопште овлашћена по §-у 394. кп. — дакле и тужилац. Јасно је, да се у §-у 394. мисли и на државног тужиоца; то се види из II. одељка истога §-а, који нормира почетак призивног рока за државног тужиоца. Нема ни једног прописа који противуречи прописима §§ 39. т. 5., 386. и 394. кп. Према томе, несумњиво је, да је државни тужилац овлашћен на призив противу пресуде среских судова о делима за које се гони по службеној дужности. Осим општих услова и општих ограничења права на призив, не постоје никакви специјални услови и специјална ограничења у погледу државног тужиоца у односу на пресуде среских судова. Право на призив зависи од тога, да ли је поступак покренут на захтев државног тужиоца или на други начин у смислу т. 1. § 375. кп., не зависи од тога, да ли је државни тужилац захтевао да буде позван на претрес, не зависи од тога, да ли је он присуствовао претресу, не зависи од тога да ли је он захтевао да му се пресуда достави, и најзад не зависи од тога да ли је пресуда апсолуторна или кондемпнаторна. Право државног тужиоца на призив је безусловно и неограничено. Ово право постоји

у погледу свих пресуда среског суда о делима за која се гони по службеној дужности.

Безусловно право призива захтева безусловно саопштење пресуде државном тужиоцу. Иначе би била празна реч зак. норма о праву призива државног тужиоца. Закон не би био до краја логичан, ако би, установљавајући право призива, ускратио саопштење пресуде на коју се то право призива односи. У систему закона не сме бити нелогичности. Ако се догоди вербална недоследност, мора се тумачењем отклонити тако, да се тиме афирмира логички смисао закона. Пошто државни тужилац има безусловно и неограничено право призива у погледу свих пресуда среског суда, које се тичу дела, за која се гони по службеној дужности, логички следује, да се све такве пресуде морају саопштити државном тужиоцу. Тако се мора посматрати питање саопштења са гледишта институције правног лека.

Како се питање саопштења пресуде односи прима питању правоснажности и извршности пресуде? Услови правоснажности и извршности пресуде нормирани су у §-у 412. кп.; пресуда је правоснажна ако се не може нападати правним леком. Све док за некога субјекта у поступку постоји могућност употребе правног лека пресуда није правоснажна и извршна. Видели смо, да је државни тужилац безусловно и неограничено овлашћен на призив у погледу пресуда о делима за која се гони по службеној дужности. Општи рок за призив је три дана а рачуна се од дана саопштења пресуде објављивањем или достављањем. (§ 394. кп.). Ако државни тужилац није присуствовао претресу, па му пресуда није саопштена објављивањем, ако он није ни захтевао да му се та пресуда достави па му није саопштена ни достављањем а он ипак, у неодређеном времену после објављења пресуде, уложи призив, како ће Окружни суд решити о том призиву? Да ли ће га одбацити као недопуштен или ће решавати о његовој садржини? На то питање даје нам одговор § 398. кп. Према овом пропису призив се сматра као недопуштен: а) ако га је изјавило лице које није за то овлашћено уопште или бар не у оном смеру како га је изјавило; б) ако је призив изјављен касно и в) ако се овлашћено лице одрекло призива или је одустало од призива. Остали услови из § 398. немају значај за ову нашу расправу. Решавајући, дакле о призиву државног тужиоца, коме дотична пресуда није никако саопштена, Окружни суд има да установи, да ли постоји неки од услова избројаних под а)—б). Видели смо, да је државни тужилац овлашћен на призив и то безусловно и неограничено — независно од тога, да ли је он присуствовао претресу и да ли је захтевао, да му се пресуда достави. Дакле, Окружни суд не може одбацити призив са мотивацијом, да државни тужилац није овлашћен на призив. Може се догодити да државни тужилац није овлашћен на призив у оном смеру у ком га је уложио, али и то не зависи од чињенице: да ли је и како је пресуда саопштена државном тужиоцу, према томе, та варијанта и нема значаја за питање постављено у почетку овога чланка. Рок за призив тече од дана објављења или дана достављања пресуде. Ако пресуда није ни објављена ни достављена државном тужи-

оцу, онда према њему није ни започео рок за позив. Окружни суд, дакле, не може у таквом случају да одбаци позив као касно поднет. Најзад Окружни суд не може да одбаци позив ни са мотивацијом, да се државни тужилац, као овлашћени субјект — одрекао позива, ако он то заиста није учинио на несумњив начин. Не може се узети, да се државни тужилац одрекао позива у оним предметима, где није захтевао, да му се достави пресуда; такво мишљење би било без икаквог правног и логичног основа. Окружни суд не може, дакле, да одбаци позив као недопуштен и ако је он употребљен у неодређеном времену после објављивања пресуде а та пресуда није саопштена државном тужиоцу нити објављивањем нити достављањем. Ако државном тужиоцу није саопштена пресуда нити објављивањем нити достављањем, наступају ове практично-правне последице: а) рок за позив државног тужиоца остаје *ad infinitum* отворен и б) услед тога не може да наступи правоснажност и извршност пресуде. Да би дакле могла наступити правоснажност и извршност пресуде, она се мора саопштити државном тужиоцу било објављивањем било достављањем и без његовог захтева.

Пре него приступимо тумачењу прописа §-а 388. да резимирамо досадашње излагање. Резиме је у овоме: на основу § 388. кп. установљена је судска пракса, да се осуђујуће пресуде саопштавају државном тужиоцу објављивањем а достављањем само по његовом захтеву; дакле не саопштавају му се достављањем, ако он то не захтева. Државни тужилац је овлашћен на позив независно од тога, да ли је захтевао, да му се пресуда достави и рок за позив — ако му пресуда није објављивањем саопштена — тече од дана достављања. Ако државном тужиоцу није нити објављивањем нити достављањем саопштена пресуда, онда је *ad infinitum* отворен рок за позив државног тужиоца и не може наступити правоснажност и извршност пресуде. Дакле, нужно је, да се пресуда средског суда, ако није објављена у присуству државног тужиоца, њему саопшти достављањем и без његовог захтева.

II. Да ли пропис § 388., узет за себе, заиста оправдава праксу судова, да се осуђујуће пресуде достављају државном тужиоцу само на његов захтев или је та пракса заснована на заблуди? Питање се своди на одељак трећи §-а 388. Овај пропис нормира достављање овереног преписа пресуде државном тужиоцу.

Први став III одељка § 388. гласи: „Пресуду ће судија издати у овереном препису на захтевање окривљенику државном тужиоцу и т. д. . . .“. Шта је законодавац хтео да изрази термином „издати“? Значи ли то исто што и „доставити“ исто што и „саопштити“.

Са разлогом би се могло рећи да нису идентични појмови изражени термином „издати“ и „доставити“. Могло би се рећи да је издавање појам радње од које не зависи никаква процесно-правна последица и при чему потврда о пријему није од битне важности. Насупрот томе, достављање је увек важна процесна радња од које зависи процесно-правна последица а потврда пријема је од битне важности. Тако би се дакле могло раз-

ликовати „издавање“ од „достављања“. Но ово разликовање није потребно, да би одговорили на питање постављено у наслову. Узмимо, да је законодавац термином издати у 1. ст. од. III § 388. кп. нормирао „достављање“ пресуде државном тужиоцу. Према томе тај став значи да се осуђујуће пресуде достављају државном тужиоцу на захтевање његово.

Достављање се врши а) у циљу саопштења — када пресуда није објављена у присуству дотичног процесног субјекта и б) у циљу да заинтересовани субјект, коме је иначе пресуда објављивањем саопштења, добије оверени препис те пресуде. У овом другом случају достављање има секундарни карактер уз саопштење пресуде као главну процесну радњу.

Издавање — достављање — овереног преписа пресуде у смислу § 388. од. III, ст. 1. може се схватити као метод саопштења пресуде а таквим саопштењем постиже се и други циљ достављања — снабдевање заинтересовног субјекта овереним преписом — или пак само као начин да се заинтересовани субјект, коме је иначе пресуда објављивањем саопштена, добије оверени препис. Прво значење било би шире — друго уже. Ако термин „издати“ у 1. ст. од. III § 388. кп. има наведено шире значење, онда се у смислу овога прописа неће достављањем саопштавати државном тужиоцу пресуде ако он то не захтева или ако није захтевао. Напротив, ако се том термину да уже значење, онда се у смислу поменутог прописа, државном тужиоцу на његов захтев достављају у овереном препису пресуде, које су му иначе објављивањем саопштене. Изгледа нам јасно да се законодавац одлучио за последње уже схватање. Тако мислимо из следећих разлога:

а) Законодавац употребљава термин „издати“ у §§ 79. и 80 кп. и ту очигледно јасно изражава, да „издавање“ сматра као секундарну радњу уз саопштење пресуде. Дакле издаје се пресуда, која је иначе уредно саопштена.

б) У ст. 1. од. III § 388. кп. стоји да се пресуда издаје на захтевање државном тужиоцу. Али она се, исто тако на захтевање, доставља и окривљеном. Ако се услед израза „на захтевање“ мисли, да се без овога захтевања неће доставити ни она пресуда која није саопштена државном тужиоцу, онда би се из истог разлога могло закључити, да се ни окривљеном неће достављањем саопштавати пресуда која му, из ма којих разлога, није саопштена објављивањем, а он то достављањем не захтева. Овакво тумачење би одвело до грубих повреда права на штету окривљенога. То сигурно законодавац није хтео а срећом ни у пракси то ником не пада на памет. Дакле очигледно ст. 1. од. III § 388. не значи, да се пресуде достављањем саопштавају државном тужиоцу на његов захтев, већ да се, поред саопштења пресуде, издаје државном тужиоцу оверени препис исте — на његов захтев.

в) Пресуду ће судија издати у овереном препису на захтевање. Закон не каже само на захтевање, нити употребљава неки други израз, који би означавао директну или индиректну забрану достављања пресуде, ако то државни тужилац не захтева. Дакле,

www.законодавац у ст. 1. од. III § 388. кп. није забранио да се пресуда доставља државном тужиоцу и без његовог захтева, ако је то иначе потребно. Видели смо међутим да је потребно, јер иначе остаје *ad infinitum* отворен рок за призив државног тужиоца и *ad infinitum* су суспендовани правоснажност и извршност пресуде.

г) Опште је правило да се пресуде саопштавају државном тужиоцу по службеној дужности суда а не на захтев државног тужиоца. То опште правило изражено је у §§ 79. и 80. кп. који важе и за поступак пред среским судом ако не постоји други пропис супротног значења. Осим § 388. не постоји други пропис који нормира саопштење — достављање пресуде, осим § 394 који индиректно афирмира оно опште правило. Први и други одељак § 388. нормирају саопштење пресуде објављивањем а III одељак говори о достављању пресуде. Ако се III одељак узме као изузетак од општег правила о саопштавању пресуде, у сумњи се не сме тумачити екстензивно и тако, да то тумачење противуречи систему процесног права и његовим основним институцијама.

Пресуду ће судија издати у овереном препису, на захтевање државном тужиоцу... Било би шире екстензивно — тумачење овога законског израза, ако би се узело да се пресуда достављањем саопштава државном тужиоцу на његов захтев. Такво тумачење би противуречило институцији правног лека — на који је државни тужилац овлашћен неограничено и безусловно — а противуречило би и институцији правоснажности и извршности пресуде, дакле главном циљу кривичног поступка. Такво тумачење не би одговарало положају прописа § 388. у систему процесног права а специјално положају овог прописа у односу на прописе §§ 394. и 412. кп. који нормирају право призива и правоснажност — извршност — пресуде. § 388. је пословног карактера а прописи §§ 394. и 412. су начелног карактера. Законодавац сигурно није хтео ни екстензивно тумачење ни противуречност ни преимућства прописа пословног карактера према прописима начелног карактера, дакле, мора се узети да је он цитираном одредбом нормирао достављање пресуде, не у циљу саопштења, већ достављање као секундарну радњу уз саопштење пресуде.

У садржини првога става од. III § 388. кп. нема ни једног елемента који би противуречио предњим закључцима и који би навео на противно мишљење. Дакле, без колебања можемо закључити да је у 1. ст. од. III § 388. кп. нормирано достављање пресуде, као секундарна радња, уз уредно саопштење.

Да видимо шта значи 2. ст. од. III § 388. кп. Овај пропис гласи: „Ако је о делу, за које се гони по службеној дужности, изречена пресуда, којом се окривљени, посве или делимично, ослобађа од оптужбе или којом се одбија захтев државног тужиоца (§§ 276. и 375. т. 1) доставиће се државном тужиоцу, ако није био на претресу ни он ни вршилац дужности државног тужиоца, препис пресуде и без његовог захтева“.

Док први став нормира издавање — достављање — пресуде

државном тужиоцу на његов захтев, не означајући врсту пресуде, — други став говори о апсолуторним пресудама и нормира, да се ове пресуде достављају државном тужиоцу и без његовог захтева ако он, односно вршилац дужности државног тужиоца, није био на претресу. Да ли би се *per argumentum a contrario* могло закључити, да закон тиме што наређује достављање апсолуторних пресуда и без захтева тужиоца, индиректно забрањује да се осуђујуће пресуде, без захтева достављају државном тужиоцу. Закључак конверзијом *per argumentum a contrario* допуштен је, ако су по природи ствари могуће само две истине од којих једна другу искључује, по оном познатом облику логичкога мишљења: или је А. или је нон — А; ако је А. није нон — А. Ако је закон наредио да се апсолуторне пресуде достављају државном тужиоцу без његовог захтева, не значи да се осуђујуће пресуде неће достављати без његовог захтева у случајевима, када та пресуда није иначе саопштена.

Видели смо какво значење може да има термин „достављање“. Видели смо да достављање може да буде вршено у циљу саопштења и као секундарна радња уз саопштење пресуде. Из истих оних разлога, који су наведени код тумачења првога става од III § 388., и овде се термин „достављање“ мора узети у његовом смислу. Тако узет он значи да се државном тужиоцу и без његовог захтева достављају апсолуторне пресуде у овереном препису и то, поред уредног саопштења такве пресуде. Законодавац је хтео, да, поред уредног саопштења пресуде, државни тужилац добије примерак пресуде за своју архиву. Са разлогом се може поставити питање, зашто би законодавац тако нешто наређивао само у погледу апсолуторних пресуда. Зар је важније да државни тужилац у својој архиви има апсолуторне него осуђујуће пресуде? Претпоставимо, да је законодавац хотимично или омашком са разлогом или без разлога пропустио да нареди да се осуђујуће пресуде такође, и без захтева, достављају државном тужиоцу за његову архиву, узимао да је у првом ставу од III § 388. забранио да се ове пресуде без захтева достављају — из тога се ипак не може закључити да је он тиме забранио достављање осуђујућих пресуда, без захтева државног тужиоца, ако би се тим начином пресуда имала саопштити државном тужиоцу. Напротив, може се поуздано узети да тако нешто законодавац није хтео. На основу анализе став првог од III § 388., на основу његовог тумачења, које задовољава услове граматичког, логичког, систематског и рационално тумачење закона, закључили смо да први став не значи забрану или ограничења саопштења достављањем пресуде, већ да само нормира достављање као секундарну радњу уз саопштење пресуде. Пропис другог става истог одељка и параграфа је — и граматички и логички — наставак мисли изражене у првом ставу. Док први став нормира достављање пресуде државном тужиоцу само по његовом захтеву, (видели смо да то не значи достављање ради саопштења), други став нормира достављање апсолуторне пресуде и без захтева. Ни први ни други став ни једном речју не одређују да ће се пресуде, — било апсолуторне било кондемпнаторне — саопштати државном

тужиоцу достављањем на његов захтев или без његовог захтева. То питање, дакле, не нормира § 388. од. III.

Да закључимо! Пракса многих судова тумачи § 388. тако, да се по њему осуђујуће пресуде средских судова државном тужиоцу саопштавају достављањем само по његовом захтеву — дакле, не саопштавају се овим начином ако државни тужилац то не захтева. Посматран сам за себе, пропис § 388. са граматичког и логичког становишта не значи забрану или ограничења саопштења пресуде достављањем. Посматран по свом положају у систему кривичног процесног права и са гледишта *ratio legis* овај пропис такође не значи забрану или ограничење саопштење пресуде достављањем. Према томе, не може никако опстати у пракси усвојено гледиште да тај пропис забрањује саопштење осуђујућих пресуда достављањем државном тужиоцу, ако државни тужилац то не захтева.

Ако § 388. кп. не нормира саопштење пресуде достављањем, онда се поставља питање, по коме законском пропису ће се поступати у погледу саопштења пресуде државном тужиоцу, који није присуствовао претресу. Да ли у опште треба достављањем саопштавати државном тужиоцу пресуде, које су донете у његовој отсућности? Видели смо да је то потребно, да би државни тужилац могао искористити своје право призива и да би могла наступити правоснажност — извршност — пресуде. Дакле, пракса би морала да установи начин саопштења пресуде ако би била ситуација таква, да је законодавац пропустио то да учини. Но закон није оставио питање нерешено. У § 79. нормирано је, да се све одлуке саопштавају објављивањем или достављањем. Пропис § 80. кп. нормира саопштавање одлука државном тужиоцу; — овоме се одлуке саопштавају достављањем у оригиналу а ако захтева издаће му се оверени препис. Пропис § 80. кп. је опште природе, — дакле, важи и за пресуде ако нема нарочитог прописа. Постоји специјалан пропис у § 288. кп., по коме се пресуда окружног суда државном тужиоцу саопштава објављивањем. И у првом одељку § 388. кп. по коме се пресуда средског суда саопштава државном тужиоцу такође објављивањем, ако је он или други у његово име овлашћено присуствовао претресу и објављивању пресуде. У глави XXII Закона о суд. крив. поступку, међу прописима који уређују поступак пред средским судом, нема норме о саопштењу пресуде државном тужиоцу, када он није присутан претресу и објављивању пресуде, дакле, нема норме саопштењу пресуде достављањем. У смислу § 374. кп. мора се на ово питање применити општи пропис садржан у § 80. кп.

Према томе, § 388. није никакав специјалан пропис који изузетно регулише — забрањује или ограничава саопштавање пресуде државном тужиоцу. У вези са § 80 кп. § 388 значи ово: присутном државном тужиоцу суд пресуду саопштава објављивањем; државном тужиоцу, ако он, или други у његово име, није присуствовао претресу, пресуда се саопштава у оригиналу, на начин означен у § 80 кп.; поред оваквог саопштења пресуде, државном тужиоцу се доста-

в ља оверени препис пресуде на његов захтев а у случајевима из § 388 од. III ст. 2 и без његовог захтева.

Сматрамо да је пракса многих судова, која заступа противно становиште, незаконита. Мислимо да не треба опширно говорити о томе, колико је она штетна. Ова пракса практично доводи до укидања принципа двостепеног суђења и до многих неправда у примени материјалног кривичног права.

Др. Боривоје Д. Пејровић — Београд

Основи Извршног Кривичног Права*)

Увод у Науку Извршног Кривичног Права

§ 1. Предмети Увода. Да би нам било јасно излагање једне научне дисциплине неопходно је потребно да се о дотичној науци поставе основне контуре. Пре свега потребно је да се да сам појам Науке у питању, који ће у исто време обухватити објекте изучавања Науке у питању. Поред тога од важности је одредити положај Науке у питању у систему Наука и на тај начин имаће се јасан поглед на место дотичне Науке у систему сродних Наука. 1) Кривично право спада у групу нормативних наука, а то је оно што га разликује од осталих правних наука. 2) Дакле, као што се види предмети Увода у Науку извршног кривичног права биће: појам Науке извршног кривичног права, затим појам извора ове Науке, систематика саме Науке и одређивање помоћних наука Науке извршног кривичног права. Да би нам били јасни институти Науке извршног кривичног права у садашњости неопходно је излагање Науке извршног кривичног права, као и самог извршног кривичног права (норам) у историји појединих епоха, народа и држава. Са тога разлога и наше излагање у Уводу науке извршног кривичног права, биће посвећено извршном кривичном праву у ранија времена (Увод гл. II), из кога ћемо видети како су стари народи и законодавства спроводили извршно кривично право, као и на који су начин третирали ове установе у Науци кривичног права. Излагање историје извршног кривичног права има и једну практичну страну, а та је: што се из овог излагања може закључити о доброј или рђавој страни једног система и на тај начин препоручити један бољи и савршенији систем, и у исто време усвојити оне добре стране старих система, са извесним модификацијама с обзиром на еволуцију до које се је дошло у данашње доба по питању извесних кривично-правних усанова. У осталом није излишно на овом месту истаћи познату максиму: *historia est mater studiorum*.

*) Ово је један део нашег већег нештампаног дела под горњим насловом.

1) в. *Th. Givanovitch: Situation du Droit pénal dans le système des sciences B. intern. de droit pénal No 1. 1935.* (превод са фр. од Др Петровића, „Правосуђе“ 1937. бр. 9-10).

2) в. *Givanovitch; op. cit. 2.*

§ 2. Појам извршног кривичног права и Науке и извршног кривичног права. Догматика Кривичног права, тј. изучавање кривично-правних установа не које су (које постоје) већ које треба да буду (*de lege ferenda*), сачињава изучавање правних института са гледишта теоријског на бази систематизаторској. Међутим није довољно познавати само догматику једне научне дисциплине, која сачињава апстрактне формулације појединих научних поставака, које треба да буду, већ је исто тако потребно у једној научној дисциплини обратити пажњу и на њену практичну страну, тј. на институте који постоје, дакле на институте који су санкционисани путем позитивног законодавства. Тако се је дошло до изучавања појединих научних поставака у њиховој практичној примени. Како је Кривично право, као и кривично законодавство, једна практична наука, то се је дошло на идеју да се поједини институти овога издвоје и засебно изучавају у њиховој практичној примени. Са овога разлога стало се је на гледиште да се један део Кривичног права издвоји као засебна научна дисциплина, с обзиром да се могу институти тога дела засебно изучавати, а то је питање извршења кривичних санкција, чије изучавање не спада ни у чисту науку Кривичног права (материјалног), пошто су објекти изучавања ове: кривично дело, кривац и кривичне санкције у опште, нити пак у Науку кривичног поступка, пошто ова има за циљ утврђивања постојања кривичног дела и кривца.

Кривично право и Наука кривичног права имају, према опште усвојеном гледишту, за објекте изучавања: кривично дело, кривца и кривичне санкције. Нас овде интересује питање кривичних санкција у погледу њиховог извршења. Како кривичне санкције сачињавају доста велики део материје изучавања Кривичног права, и како код извршења ових постоје више начина, то се је јавила потреба за изучавање ових и то: са гледишта њихових појамних сличности као и њихових диференцирања. Догматичко-апстрактни део изучавања ових института спадао би и даље у домен Науке кривичног права, док сама примена кривичних санкција имала би да се издвоји у засебну научну дисциплину, као помоћну науку Науке кривичног права. Изучавање извршења кривичних санкција имало би да сачињава једну врсту *технике* код примене ових санкција и на тај начин би се изналазили методи у примени кривичних санкција, а све у циљу да се у пракси остваре основни циљеви поменутих санкција. Пошто извршење кривичних санкција има своје методе, затим објекте изучавања, то се с правом може говорити о извршењу кривичних санкција као о једној засебној дисциплини Науке кривичног права у ширем смислу, а која би као што смо већ споменули сачињавала науку помоћну Науци кривичног права. Ми ћемо на овом месту покушати да дамо појам Науке извршног кривичног права, као засебне кривично-правне дисциплине, одређујући њене објекте изучавања и у исто време одређујући јој положај у систему кривичних наука. Ова наука треба да има своја два дела: општи, где би

се изучавале кривичне санкције у опште (појам казне и мере безбедности) и посебни део где би се изучавало извршење појединих кривичних санкција. Према томе ми ћемо се у даљем нашем излагању придржавати овог научно систематизаторског правца.⁴⁾

Наука извршног кривичног права није по своме домену изучавања сасвим нова наука, али по својим објектима изучавања, како их ми замишљамо, она је сасвим нова наука, јер све до данас публикована систематска дела из области Науке кривичног права баве се изучавањем извршења кривичних санкција у одељцима у којима се говори о кривичним санкцијама у опште.⁵⁾ Сва ова систематска дела нису издвајала кривичне санкције, т. ј. њихово извршење као једну засебну научну дисциплину, помоћну Науци кривичног права и ако је материја о којој се третира таквог карактера да строго узевши и не спада у домен догматике Кривичног права, нити пак у домен Науке кривичног поступка, већ сачињава грану практичне научне дисциплине. Исто тако као што су се издвојиле криминална техника, криминална психологија, педагогија, хемија ит.д. у засебну научну дисциплину, док су раније припадале другим научним дисциплинама, као њихови одељци, исто тако има разлога да се и Наука извршног кривичног права издвоји из догматике Кривичног права и да сачињава засебну научну дисциплину. Први покушај у овом смислу, колико је нама познато, учинио је проф. Киш (Cuch) у своме познатом делу: „Traité de Science et de législation pénitentiaire“ 1905. Киш је ову научну дисциплину дефинисао велећи да: „пенологија или наука о извршењу казни (репресивних мера) има за циљ да изучава функције које је казна позвана да испуни у савременом друштву и да практично организује прилагођавање казне својим функцијама“.⁶⁾ Дакле, као што се види, Киш је дефинисао Науку извршног кривичног права у ужем смислу, наиме он је дао њен појам са гледишта постојања казне као једине кривичне санкције, не узимајући у обзир и меру безбедности. Ми ћемо насупрот Науку извршног кривичног права дефинисати на широј бази изучавања, која ће обухватити као базу изучавања и мере безбедности које су у данашњем савременом кривично-правном законодавству, поред казне, друга врста кривичних санкција, паралелних са казном, а које се квалитативно разликују од казни. Према томе наша ће се дефиниција Науке извршног кривичног права разликовати од дефиниције Кишове, јер ће имати различите објекте изучавања од оних које обухвата дефиниција проф. Киша. Наука о којој је овде реч мора имати шири појам што јој и сам назив означава, од онога који јој је дат како од самога Киша, тако исто и од других писаца из области ове научне дисциплине. Она се не може назвати само Пенологијом (La Pénologie) или Науком о извршењу казни (la science pénitentiaire), као што је до данас називана, већ се има назвати: Науком о извршењу кривичних санкција, дакле Науком извршног кривичног права, по-

4) в. *Givanovitch*: Les problèmes, fondamentaux Introduction, Paris 1929.

5) в. *D. Liszt*: Lehrbuch des deutschen Strafrechts B. 1911 g.

6) в. *P. Cuch*: Traité de Science et de Législation pénitentiaire, Paris 1905 p. 1

што поред казне она има за објекте изучавања и мере безбедности. Дакле, као што се види, овим је оправдана како њена егзистенција, као самосталне кривично-правне науке, тако исто и њено шире схватање, за разлику од досадањег уског схватања њене материје изучавања.

Од интереса је видети, са историјског гледишта, како се је дошло до појма Науке извршног кривичног права и до њеног издвајања у засебну научну дисциплину. У француској кривично-правној књижевности после појаве цитираног дела проф. Киша (Cuch), видимо приличан број монографија из ове научне области, а у исто време и у већини систематских дела се она узгред спомиње, (види: Vidal-Magnol: Cours de droit criminel et de science pénitentiaire) али се нигде о њој не говори као о самосталној кривично-правној дисциплини.⁷⁾ У поменутој књижевности Пенологија, која се дефинише као наука (в. Киш стр. 54) о превентивним мерама назива се још и Науком о казнама (La Science pénitentiaire). Она води порекло из друге половине деветнаестог века, али се не може са позитивношћу утврдити који је од писаца ове књижевности први назвао ову науку поменутим именом. Поред горњег назива Науке извршног кривичног права у истој књижевности срећемо и назив: Изучавања, Питања као и систем науке о казнама (Lés Etudes, Questions ou Systèmes pénitentiaires)⁸⁾. У то време, време свога заснивања, Пенитанцијарна наука имала је за предмет свога изучавања у главном теорију з а т в о р а организованих на бази моралне поправке криваца, а сем тога и на идеји испаштања.⁹⁾ Тек око 1850. г. у француској кривично-правној књижевности термин: pénitentiaire, је наглашен и његов мисао ближе објашњен, чему је разлог био, како вели Киш, спор криминолога који је вођен по питању примене режима код извршења казни лишења слободе, а нарочито робије. Једна група писаца стајала је на гледишту да се ове казне имају извршивати транспортовањем осуђеника у колоније (те су и присталице овог гледишта назване транспортисти — les transportistes), док је друга група писаца заступала супротно гледиште, по коме се ове казне имају да извршују у самој земљи (метрополи) у којој су и изречене (те је ова група писаца и названа пенитанцијаристима — les pénitentiaires).¹⁰⁾ Поред тога наука о извршењу казни била је наглашена у години 1877., када је основано Опште друштво за казнене заводе (Le Société générale des prisons), које је друштво редовно одржавало своје конгресе, што и данас чини, сваке пете године и на њима развијало своју научну делатност у погледу изучавања организације начина извршења казни лишења слободе.¹¹⁾ У исто време је поменуто друштво покренуло и свој часопис под именом: Bulletin de la Société générale des prisons, а

⁷⁾ в. Cuch: op. cit.

⁸⁾ в. Cuch: op. cit. p. 47. 18.

⁹⁾ в. Cuch: op. cit. p. 48.

¹⁰⁾ в. Cuch: op. cit. p. 49.

¹¹⁾ Од одржаних Конгреса пре рата да споменемо Конгрес у Штокхолму од 1878, Риму 1885, Петрограду 1890, Паризу 1895, Брислу 1900, Пешти 1905.

од 1893. под именом: *Revue pénitentiaire et de droit pénal-Bulletin de la Société générale des prisons et de législation criminelle*, који и данас излази, а који се бави у главном изучавањем питања што рационалније организације казних затора, као и свију осталих питања која су у вези са овом организацијом.

У своме, горе споменутом делу, проф. Киш је поделио Кривичне науке у две велике групе изучавања, а критеријум ове деобе био му је објект изучавања ових наука. Тако, према овом писцу, у прву групу кривичних наука долазе т.зв. чисте кривичне науке (*les sciences pures*), а то су оне кривичне науке које изучавају и истражују узроке кривичних дела, и примењене науке (*les sciences appliquées*), које имају за предмет изучавања практичну примену начина борбе са криминалитетом, као и организацију борбе са овим.¹²⁾ Прву групу наука, према Кишу, сачињава Криминалогија (*la Criminologie*), која обухвата: Криминалну социологију, која има за предмет изучавања социјалне узроке криминалитета; Криминалну антропологију, која има за предмет изучавања индивидуалне узроке криминалитета, као и Криминалну физику, која би имала да изучава физикалне и космичке узроке криминалитета, али вели Киш, пошто се ови узроци врло лако претварају у социјалне и индивидуалне то је излишно поред ових т. ј. поред постојања горе поменутих двеју наука, конструисати и трећу, Криминалну физику.¹³⁾ У истом се смислу изражава и Г. Тард (*Tard*) у своме делу: *Казнена филозофија (Philosophie pénale)*, док супротно гледиште заступа Фери (*Ferri*) у своме делу: *Криминална социологија (La Sociologie criminelle, изд. 1900. стр. 306)*. У групу примењених наука, према Кишу, спадају: Криминална политика, која треба да буде подељена на два дела: Науку о чисто превентивним институтима и науку о репресивним институтима. Ова последња наука се често назива, вели Киш, од извесних страних криминалиста, Пенологијом, али она у француској кривично-правној књижевности треба да се назове: науком о репресивним мерама, с обзиром да се француски језик не служи неологизмима.¹⁴⁾ Дакле, према Кишу, наука о изучавању примене казни је једна наука чистог експериментална. На овом месту је од интереса споменути једно супротно гледиште. Наиме према проф. Живановићу: „кривично-право (законодавство) је чиста наука у колико се бави испитивањем де леге лата т. ј. у колико испитује кривично-правне установе такве какве су. Она је пак примењена наука, у колико се бави испитивањем де леге ференда (деонтолошки), с обзиром на однос који постоји између права које је и права које треба да буде. У колико је кривично право чиста наука оно се назива и кривично-правна догматика или и техника (систематика), али неумесно с обзиром на неодређеност ових термина, а нарочито с обзиром на то, што би се на основу њих могло

¹²⁾ в. *Cuch*: *op. cit.* p. 53.

³⁾ в. *Cuch*: *op. cit.* p. 53 br. 2.

¹⁴⁾ в. *Cuch*: *op. cit.* p. 54.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

одредити да она није чиста наука“.¹⁵⁾ Поред тога, вели проф. Живановић: „Као и свака друга наука (и Етика) кривично право треба да изучава своје објекте, кривично-правне установе, не само такве какви су, већ и такве, какви треба да буду, да научно сазна дакле, не само кривично право, које је, (и које сачињава њен материјал), већ и кривично право које треба да буде. Ово друго изучавање је потребно зато, што између кривичног права које је, и кривичног права које треба да буде, постоји генетичка веза, и нема никаквог разлога за одвајање поменутих изучавања у две засебне науке. Примена у Науци кривичног права изучавања правних установа, таквих какве треба да су може се означити као деонтолошки или (саобразно уобичајеној терминологији) као метод де леге ференда (наспрот изучавању де леге лата, које се по себи разуме као делатност својствена Науци кривичног права).¹⁶⁾ Међутим у Науци кривичног права, вели даље проф. Живановић, појавила се је одавно тенденција да се извршан део њеног деонтолошког истраживања издвоји у самосталну науку т.зв. Криминалну политику, као што се је слична тенденција појавила и у Науци државног права. Криминална политика (или терапетика) је у ствари састојак Науке кривичног права.¹⁷⁾

Из изложеног гледишта проф. Живановића излази: да је погрешна деоба кривичних наука, како то предлаже проф. Киш, јер у ствари и Криминологија коју Киш узима у обзир као чисту Науку (Криминална социологија и Криминална антропологија), је колико чиста Наука толико исто је и примењена Наука, јер она изучава институте кривичног права какви су а и какви треба да буду. Исто тако и примењена Наука по Кишу, Криминална политика у ствари сачињава у исто време и чисту Науку као и примењену Науку, бар тако излази из појма који је овај писац дао о овој Науци.

Наука Извршног кривичног права, наука о извршењу казни и мера безбедности, спада у Науку како чисту у колико се бави изучавањем кривично-правних института (казне и мере безбедности), онакви какви су, а и примењену у колико се бави изучавањем кривично-правних института какви треба да буду (де леге ференда). Према томе Наука извршног кривичног права има се дефинисати, према нама, као наука: која треба да изучава кривичне санкције у опште и то у односу на кривично дело и кривца, као и примену ових санкција (извршење) према својим врстама предвиђених у појединим позитивним законодавствима. Из ове дефиниције излази: да Наука извршног кривичног права треба да има за објекте свога изучавања извршење кривичних санкција у опште, дакле казне и мере безбедности, што значи да она мора да пружи основне појмове казне и мере безбедности и у исто време одреди њихове циљеве. Према томе Наука извршног

¹⁵⁾ в. Т. Живановић: *op. cit.* § 5. VIII.

¹⁶⁾ в. Живановић: *op. cit.* § 5. 4.

¹⁷⁾ в. Живановић: *op. cit.* § 6. I 1. с.

кривичног права има се конструисати на бази уопштавајуће апстракције, дакле по методу систематизације. Из овога пак излази: да она треба да има општи део у коме ће се говорити о кривичним санкцијама у опште, и то разуме се у основним цртама, док детаљније излагање има да спада и даље у домен догматике Кривичног права; као и посебни део у коме треба да се говори о извршењу појединих казни и мера безбедности, било националне државе, било пак у осталим државама.

Што се тиче историје Науке извршног кривичног права, она је такође формирана, истина у својим рудиментима, али се иста протеже од првих зачетака историје Науке кривичног права и у исто време дели судбину ове последње. Она нарочито има своје маркантне црте у француској кривично-правној књижевности, те ћемо и ми летимично изложити њену историју у поменутој земљи, из које ће се видети ток идеја кроз које се је кретала Наука извршног права у опште. Као што смо раније видели, тек у XIX веку изучавањем система извршења појединих казни, нарочито лишења слободе, конструисана је наука о извршењу казни. Ова је Наука била везана за Науку кривичног права, мада је тежила да се формира у засебну науку. Систем казни у старом француском праву није био формиран на научној основи и са јасно одређеним циљевима. У Риму је први пут у почетку XVII века јавила се тежња да се постави рационални систем затвора на бази поправке криваца и то под утицајем филозофије тога времена, која је живо критиковала тадањи казни систем а нарочито извршење појединих казни. У овом се је правцу нарочито истакао познати писац тога времена Бекарија (Beccaria) са својим делом: О кривичним делима и казнама (*Dai delitti e de la pena*) а у Енглеској Бентам (Bentham). Први творац Науке о казним системима и извршењу појединих казни био је Енглез Ховар са својим познатим делом: *State of the prisons*.

За време Велике Француске Револуције и Првог Царства покушана је реформа казних завода под утицајем филозофије XVIII века, али су дела тадањих писаца била пренебрегнута и тако није дошло до жељене реформе. Тек за време Реставрације почело је у Француској веће интересовање за питање изучавања система казних завода. Влада тога времена путем Уредбе од 1814. г. створила је код извршења казни лишења слободе систем сличан систему филаделфском, али услед даљих наступелих политичких догађаја овај систем није у пракси примљен. Рад на питању реформе казних завода понова је започео тек под новим режимом од 1848. Друга Република, одбацила је све пројекте поднете парламенту по питању реформе казних завода, и почела да врши реформу казних завода по своје нахођењу. У томе циљу она је укинула рад у казним заводима. Озбиљна реформа казних завода може се рећи тек је предузета за време Треће Републике. Народна скупштина тога доба одређује једну комисију којој ставља у задатак да испита цело питање и у томе циљу изврши анкету како у самој Француској тако исто и у иностранству. Ова комисија је поднела свој

www.istorian.org
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

исцрпан извештај по питању реформе казних завода, који је према опште усвојеном мишљењу остао ремек дело рада на реформи казних завода. Под утицајем овога рада основано је и Друштво за казнене заводе 1877. године. У то време јавља се читав група кривично-правних писаца која се бави нарочито питањем реформе казних завода. Ова група писаца ствара школу (правац), познат под именом: Школа за изучавање казних завода (*l'école pénitentiaire*). Ова је школа одмах истакла да казна нема за циљ само испаштање, како се је до тада држало, већ има за циљеве и поправку и враћање друштву осуђеника као исправног грађанина (рекламирање криваца). Она је подвукла добре стране индивидуалног система издржавања казни лишења слободе, а нарочито је овај систем препоручила за кратковремене казне лишења слободе. Поред тога ова је школа препоручила и извесне превентивне мере које се имају да примене према кривцима малолетницима. Под утицајем учења ове школе донети су у Француској извесни закони којима је знатно измењен систем извршења појединих казни. У групи ових закона долазе: закон од 1875., којим је нормиран начин извршења казни лишења слободе у обласним затворима; закон од 1893., којим је извршена реформа казних завода у којима се извршују кратковремене казне лишења слободе; закон од 1885., којим су предвиђене извесне мере против рецидивиста (условни отпуст, патронажа и рехабилитација). Поред ове школе, која је названа и класичном школом, а која је држала да је решен проблем борбе са криминалитетом завођењем индивидуалног система извршења казни лишења слободе, у другој половини XIX века појавила се је нова школа, као реакција класичној школи, која је у науци кривичног права позната под именом транспортационе школе (*l'école de la transportation*). Ова школа за основ свога изучавања реформе казних завода узела је да је најбоље средство у извршењу казни лишења слободе оснивање колонија од осуђених лица и то ван територије метрополе, чиме ће се осуђеници, као поправљени, враћати друштву. Идеје ове школе су брзо прихваћене како од теоретичара тако исто и од практичара. Под утицајем ове школе донесени су поједини закони којима се установљава систем транспортације осуђеника у колоније, али само оних који су осуђени на теже казне лишења слободе. (Види Girçon: *Code pénal annoté*, str. 38—41). Овај систем је имао и својих противника, а и данас их има, али ипак је он опште усвојен не само у Француској, него и осталим земљама, које имају колоније.

Вој. Љ. Павловић суд. поручник — Београд

Потреба реформе института формалне одбране у војном кривичном поступку.

Питање реформе нашег војног кривичног законодавства није се одскора поставило. Није прошло ни пет година од ступања у живот војног казненог законика од 31. јануара 1901 год., законика о поступку војних судова у кривичним делима од 15 фебруара 1901. год. и закона о устројству војних судова од 27. јануара 1901. год. а већ се у пракси показала њихова несавршеност која је постала предмет озбиљних замерака у војној правној литератури. Још се наши познати војни правници Љуб. Дабић¹⁾ и Гојко Павловић²⁾ енергично залагали за реформу војног кривичног законодавства износећи празнине позитивних војних кривичних закона и сходне реформне предлоге а овим се питањем бавила и Српска Народна скупштина.³⁾ Тако је Дабић⁴⁾ у 1905. год. писао: „Трогодишњи живот и примена наших војних кривичних закона били су довољни за стручњака, који их је пажљиво пратио у раду, судству и последицама, и посветио им озбиљну студију, да су му непотпуности и нелогичности њихове појаве потпуно јасне. А тако откривене мане и празнине њихове никако нису мале, безначајне и за трпљење. Оне чине ревизију, измене и допуне наших војних кривичних закона, хитним и неодложним у интересу што правилнијег вршења додељене им улоге у војсци“. И поред великих непотпуности и несавремености наших војних кривичних закона ипак су покушаји за изменом њиховом остали без последица све до доношења војног кривичног законика од 11. фебруара 1930. год. Али питање реформе законика о поступку војних судова у кривичним делима (ВКП.) а са њима у вези закона о устројству војних судова остало је отворено тако да је данас оно постало још актуелније и то из двојаких разлога. Прво, што је 1929. год. за целу нашу државу донето модерно кривично законодавство како формално тако и материјално и друго, што увећана и савремено уређена наша војна сила претпоставља и одговарајуће кривично правосуђе. Сносећи мушки велики терет војничке службе, војници су свакако заслужили да се према њима као евентуалним учиниоцима кривичних дела поступа са свима обзирима које налаже модерно војно кривично законодавство. Поверење у правосуђе је гаранција добре дисциплине у једној војсци. Али питање реформе војног кривичног законодавства не интересује само војничке кругове већ је оно истовремено и општа ствар која се тиче грађана уопште.

1) Љуб. Дабић: „Махне и недостатци наших војних кривичних закона“, Ратник. 1905.

2) Гојко Павловић: „Мисли о реформи војног кривичног законодавства“. Архив за правне и друштвене науке, 1907. г.

3) Гојко Павловић: „Неколико речи о извештају скупштинског анкетног одбора о војном судству“, Београд, 1937. г.

4) Сп. чланак, стр. 948.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ВКП претставља прерађени према војничким потребама законик о поступку судском у кривичним делима за Краљевину Србију од 10. априла 1865. год., нарочито у погледу доказног система и оне мане које су овом поступку у своје време придаване по правилу важе и за ВКП. Судови су и овде дакле спутани формалном доказном теоријом (позитивном) док је суђење, како за злочинства тако и за преступна кривична дела поверено већима од тројице судија, од којих је само један са правном спремом (стални судија или његов заменик) а остали лајци. У суду превагу има чисто војнички елеменат, мада би по природи ствари требало да војни правници буду у већини, пошто се вршење правосуђа такорећи не може замислити без правно образованих лица. Посеби се разуме да је у ВКП. и установа формалне одбране сведена у скромне границе. Али вредно је подвући да ВКП. ипак значи огроман напредак у овом погледу према војно казненом закону од 1864. год., јер до 1901. год. принцип браниоштва није био познат војном кривичном законодавству, чак није постојао ни институт обавезне одбране. Претходник ВКП-а војно казни законик од 1864. год., који је обухватао и формално и материјално војно кривично право, уопште је искључио браниоце код војних судова, шта више ни принцип јавности није предвиђао.⁵⁾ И поред показаног напретка у реформи браниоштва данас се ВКП. увелико показује као непотпун и несавршен као што је то у мањој мери био пре тридесет и више година.

У ВКП. за разлику од законика о судском кривичном поступку од 16. фебруара 1929. год. (КП.) постоји само један пропис који се специјално бави установом формалне одбране (§ 174.⁶⁾ Овај је § донет с обзиром на особености војног кривичног правосуђа а остали прописи (§§ 173., 175., 185., 202. итд.), уколико се односе на права и дужности браниоца позајмљени су из односних одредаба Срп. КП.

По § 174. од. 1. ВКП. оптуженик има права да се на суду брани сам или преко свога браниоца, дакле изрично је предвиђена установа тзв. добровољне (факултативне) формалне одбране. Оптуженик може да се на претресу послужи браниоцем и у случају

⁵⁾ Др. Милутин Миљковић: „Критички поглед на пројекат законика о поступку војних судова у кривичним делима и закона о устројству војних судова“, Ратник. 1897. г. стр. 660. и даље.

⁶⁾ § 174. ВКП. гласи: Оптужени има право да се на суду брани сам, а и преко свога браниоца.

Бранилац може бити сваки активни официр, маког рода оружја или струке из гарнизона у коме се суд налази.

За злочина дела оптужени мора имати бранноца.

Ако га оптужени не именује, суд ће му га по званичној дужности поставити из реда судских официра, а у недостатку ових из реда официрског.

Надлежни старешина дужан је браниоце ослободити службе за потребно време, изузимајући случај ванредне потребе, о чему се извештава суд.

Браниоци немају права на награду.

За двојицу или више оптужених може бити назначен један заједнички бранилац, само тада кад се садржина одбране једног од њих не противи одбрани другога.

обавезне одбране (З. од. § 174.) јер ако га оптуженик у овом случају не изабере суд ће му га по службеној дужности поставити из реда лица овлашћених за вршење бранилачких дужности. Међутим, право оптужениково у избору браниоца ограничено је само на војна лица и то на активне официре било рода или струке (4. од. § 174.). Према томе браниоци не могу бити адвокати; они се чак не могу у поступку војних судова појавити ни као заступници других лица (в. § 179. који прописује да изосталог приватног тужиоца може да заступа законски заступник, обилазећи на тај начин адвоката). Браниоци су официри којима је редовна служба главно а одбрана споредна ствар. Мада су претпостављене старешине дужне да у оваквим случајевима ослобођавају браниоце службе за потребно време (ускраћење само у случају ванредне потребе — од. 5. § 174.), ипак ретко ће у пракси браниоци моћи да ваљано изврше своју функцију. Увек ће се пред потребом одбране испречити службени интереси и логично је да вођење одбране под овим околностима не пружа велике користи како суду тако и оптуженику. Често право оптужениково да се послужи браниоцем практично неће вредети много, нарочито ако је бранилац без правне спреме. Бранилачка дужност не може се замислити без правног образовања њеног носиоца, па ипак у недостатку судских официра закон је дао право заступања пред војним судовима и официрима без свршеног правног факултета. Ово је оригинална одредба у ВКП. јер по Срп. КП. државни службеници уколико су били браниоци морали су имати свршени правни факултет. Јасно је да браниоци без правне спреме не могу корисно послужити ни интересима одбране нити интересима војног кривичног правосуђа уопште.

Иако је одбрана у ВКП. искључиво поверена официрима ипак се она има бесплатно да врши, па био то случај обавезне или факултативне одбране. Налазимо да ова одредба није правична ни са гледишта браниоца нити је опет у јавном интересу. Неплаћени бранилац, нарочито ако често врши улогу браниоца (наприм.: пословође у судовима код обавезних одбрана) по природи ствари није толико заинтересован у успеху одбране, јер нема ни времена да се ваљано припреми за одбрану, па је по правилу неће ни водити из уверења већ мање више по дужности. Истина је додуше да су браниоци уколико су државни службеници и по КП. (З. од. § 317.) дужни да бесплатно врше бранилачке дужности, али не треба заборавити да терет обавезне одбране у грађанским кривичним судовима сносе по правилу адвокати.

Поставило се је питање да ли је чланом 20. Закона о адвокатима дерогиран § 174. ВКП. Постоји мишљење ⁷⁾ да је одредбом члана 20. Закона о адвокатима пређутно укинута важност § 174. ВКП. (специјално 2. од.) тако да пред војним судовима могу и адвокати бити браниоци. Наводило се да је закон о адвокатима каснији закон (*lex posterior*) и да према томе укида ранији (*lex*

⁷⁾ Види Акт Београдске адвокатске коморе бр. 879 од 30. априла 1930. год. Бранич. 1930. год. и чланак од Мићовића М. Саве: „Заступање адвоката пред војним судовима“, у Браничу за 1931. год. стр. 7.

priori) јер оба регулишу исту материју, као и да је специјалан закон (lex specialis) у односу на ВКП. (§ 174.). Најзад као важан аргуменат наводи се и чл. 129. Закона о адвокатима који прописује да од дана објаве овог закона у Службеним новинама (19. марта 1929. год.) престају важити други законски прописи о адвокатима и из специјалних закона који се односе на њих и њихове приправнике.

На основу ових разлога тражила је Београдска адвокатска комора од Министарства војске и морнарице да дозволи приступ у војне судове и адвокатима као браниоцима, али је поменуто Министарство стало на супротно гледиште. (Објашњење г. Министра војске и морнарице С. бр. 8589 од 10. јула 1930. год.).

Мислимо да питање није чисто и да није неосновано тврдити ни једно ни друго, јер док се прво мишљење углавном заснива на правном принципу: (lex posterior derogat legi priori) друго се држи начела (lex specialis derogat legi generali). Без обзира на изложена гледишта сматрамо ипак да је § 174. ВКП. специјална норма према чл. 20. Закона о адвокатима, јер док овај члан уопште прописује да су адвокати овлашћени да заступају странке пред свима судовима у држави дотле § 174. ВКП. специјално прописује да пред војним судовима могу бити браниоци само официри а не дакле и адвокати. Иако је Закон о адвокатима каснији ипак примена чл. 20. као генералне норме не може дерогирати § 174. ВКП. тј. у овом случају има се дати првенство принципу да специјални закон важи место општег. Наводи се да поред категоричког прописа чл. 20. Закона о адвокатима није било потребно да се изричито ставља ван снаге чл. 174. ВКП., али ипак правило је да Закон у прелазним наређењима додирује и ова питања па је то учинио и Закон о адвокатима у чл. 129. Прописујући у овом члану да даном обнародовања Закона о адвокатима у Службеним новинама престају важити сви други законски прописи који се односе на адвокате и њихове приправнике, очигледно је да није ни мислио на укидање § 174. ВКП., који се уопште не односи на адвокате, те на основу тога и његова примена није доведена у питање.

У ВКП. принцип браниоштва није доследно спроведен, јер браниоца нема у претходном кривичном поступку, тј. стадиуму који претходи саопштењу оптужнице војног државног тужиоца. По § 173. ВКП. као и по његовом изворнику — Срп. КП. (§§ 10. и 185.) оптуженик се може послужити браниоцем од тренутка саопштења тужбе војном државном тужиоцу. Свеједно је притом да ли је у питању обавезна или факултативна формална одбрана. Али док се пракса грађанских кривичних судова наслањала на члан 154. Устава од 1888. год. и чл. 153. Устава од 1903. год., по којима је и у претходном поступку могло у извесним границама бити факултативне формалне одбране, па се ова пракса продужила и по укидању ових устава, а за време важења Устава од 1921. год., који се није бавио установом формалне одбране, дотле у поступку војних судова није било нити сада има браниоца и у претходном поступку (претходна и редовна кривична истрага, као стадиум стављања под суд), мада је за ово било правне мо-

гућности, собзиром на чл. 153. Устава од 1903. год. који је допуштао окривљенику да може имати браниоца и у претходној истрази, тим пре што не постоји у ВКП. изречна одредба у супротном смислу.

Ако је отсуство адвоката као браниоца први недостатак, искључење браниоца из претходног поступка други је исто тако важан недостатак војног кривичног поступка. Претходни стадиум у ВКП. одлучан је у прибирању доказне грађе, тако да се добар део доказних сретстава у овом делу поступка прибављених по правилу и не понавља на претресу, па је са овога разлога присуство браниочево у претходном поступку, специјално у редовној истрази неопходно потребно као гаранција да ће иследна власт (војни иследник) поштовати оптуженикова права. Правац који истрази да иследник па био и рђав, остаје мање више непромењен и касније тако да је по речима Гојка Павловића судска одлука често слика иследникових погрешака и његовог рада уопште, а то ће нарочито бити ако неби било браниоца у претходном поступку.

Обим права одбране зависи од организације самог кривичног поступка, јер ако је кривични поступак заснован на савременим начелима и институт формалне одбране имаће шире границе. Реформа установе браниоштва у ВКП. у уској је вези са темељним преуређењем овога поступка на модерној основи. При том важи правило да без реорганизације војних судова и без увођења принципа слободног судијског уверења нема ни одбрана велике практичне вредности, па стога војни кривични поступак ваља да се у основним цртама наслања на општи кривични поступак уколико разуме се то допушта интерес војничке службе и специјална организација војне управе.

Горе смо подвукли два главна недостатка у систему формалне одбране по ВКП.: искључење адвоката као браниоца из поступка војних судова и отсуство браниочево у претходном поступку. У овом правцу, мислимо треба да се спроведе и реформа института формалне одбране у ВКП. Пре свега оптуженику је бранилац потребан како на претресу тако и у ранијим стадиумима кривичног поступка. Иако је ту мање више окривљеник објекат поступка ипак има он и тада права која му омогућују да поправи свој процесни положај. Али како је окривљеник по правилу лице невешто праву то ће без браниоца низ права, која му кривични поступак пружа остати мање више неупотребљен, нарочито ако је окривљеник у истражном затвору. Нема сметње да се и у реформираној ВКП. унесе одредба § 57. КП. да оптуженик има права да узме браниоца чим се позове на кривични испит, стим да га је на ово његово право дужан упозорити иследник. Законом би се тачно могла регулисати права и дужности браниоцеве у овом делу поступка тако да би му се допустило присуствовање појединим истражним радњама (увиђај, претрес стана, итд.) а нарочито изјава за окривљеног правних лекова против наређеног притвора или истражног затвора или против решења о отварању кривичне истраге аналогно респективним прописима кривичног поступка. Све зависи на који се начин организује кривични по-

www.stupak.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

па према томе ваља и подесити дужности и права браниоца у претходном поступку.

Ово питање не задаје толико тешкоћа као што је случај са увођењем адвоката у војне судове. Овакав предлог наилази и наилазио је увек на извештан отпор војничких кругова па и судских официра. Наводи се да ће адвокат као грађанско лице, вршећи улогу браниоца у поступку војних судова доћи овим путем у блиски додир са војничким животом па се упознати са војничким тајнама, које се често пред војним судовима расправљају, при чему се не искључује ни могућност да ће он саопштавати ове ствари и непозваним лицима. Тврди се даље, да ће у седници суда, адвокат као слободоуман грађанин, заштићен бранилачким имунитетом и ослобођен обзира војне дисциплине, износити чињенице које немају везе са одбраном као и критиковати рад старешина и начин рада у војној администрацији што се не може допустити у интересу војне службе. Најзад оваквим својим радом могу изазивати нерасположење код присутних војних лица према војном правном поретку.

Већ на први поглед из изложеног произилази да противници адвоката као браниоца пред војним судовима полазе од две погрешне претпоставке: прво, као да су адвокати непоуздан елеменат у односу на војничке тајне и уопште на војнички живот и друго, као да се пред војним судовима расправљају само војне тајне. Разуме се, ако се ове претпоставке узму као тачне и закључак је неповољан за адвокате. Међутим тако ствар не стоји, јер не само да је изложено мишљење нетачно, већ и једнострано, пошто не води рачуна ни о интересима кривичног поступка нити о циљу одбране. Заборавља се притом да су адвокати као професионални браниоци баш делотворан елеменат у функционисању кривичног правосуђа, па и војног, и да интерес војног кривичног поступка, дакле јавни интерес захтева њихово присуство у војним судовима. Исто тако прећутало се да су адвокати као лица јавног поверења више него остали грађани дужни да се у својим стручним пословима и иначе придржавају закона и моралних обзира. Не припада ли највећи број адвоката реду резервних официра и војних чиновника и нису ли они као такви још једна гаранција више за успешно функционисање војног кривичног правосуђа баш са гледишта чисто војничких интереса?! Закон је у § 192. ВКП. дао грађанима право да присуствују претресу пред војним судовима, дакле прогласио принцип јавности суђења па је у толико нелогичније да је адвокатима као вршиоцима једног занимања јавног поретка забранио приступ као браниоцима пред војним судовима?

Зашто се бојати адвокатовог говора на претресу када се добро зна шта је његова дужност као браниоца и чему он као такав по правилу тежи? Није ли довољно ефикасна, да спречи сваку злоупотребу вршења бранилачке функције претседникова власт на претресу? Једном браниоцу који би непристојним понашањем квариио ред претреса или износио ствари које немају никакве везе са одбраном може претседник одузети реч, па се може применити и уклањање са претреса као и друге сходне мере, (напр.: новчана

казна). Уосталом увођењем адвоката као браниоца у кривичним стварима пред војним судовима донели би се и сходни прописи о одржавању реда и чувању достојанства суда па би се при отежавајућим околностима могло адвокату као браниоцу одузети право да за извесно време долази пред војне судове као заступник у кривичним стварима (аналогно § 231. КП.). Бранилачки имунитет не даје ипак браниоцу право, па био то и адвокат, да вређа поједина лица или да врши друга кривична дела или да омета рад суда у проналажењу материјалне истине. Суд има дакле могућност да увек спречи браниоца уколико би он изишао из допуштеног круга одбране, па је стога без разлога страховати од каквих злоупотреба с њихове стране. Интерес војног кривичног правосуђа захтева њихово присуство и нема никаквих разлога показивати неповерење према адвокатима као браниоцима пред војним судовима, тим пре што су друге велике државе још и пре Светског рата допуштале адвокатима приступ у војне судове па и ми свакако не би погрешили ако пођемо овим путем.

Што се тиче војних тајни, оне ретко долазе у обзир пред војним судовима. Да је то тако види се из тога што је закон дозволио јавност претреса (§ 192.), јер свакако ако би пред војним судовима долазили у обзир на суђењу важни војнички интереси и законодавац би прогласио тајност суђења. Дозволити не само војним лицима него и грађанима да присуствују претресу, готово без икаквих ограничења (2. од. § 192. ВКП.) а забранити адвокатима као лицима јавног поверења приступ у војне судове у улози браниоца доиста изгледа нелогично.

Војни судови расправљају кривична дела, како војничка тако и општа, која немају по правилу никакве везе са војним тајнама, па и да каткад имају зар је оправдано само због тога искључити адвокате из војних судова. Зар грађански судови не суде учиниоцима кривичних дела против војске где најпре могу доћи у обзир војничке тајне (види § 7. Војног кривичног законика) или дела против опстанка државе или њеног уставног уређења, а специјлно државни суд за заштиту државе, па ипак нико се не нађе да у овим случајевима искључи адвокате као браниоце. Напротив они су баш гаранција да неће бити вређан закон на штету оптуженикову! ⁸⁾

⁸⁾ Већ не би заузели исто гледиште односно адвоката као браниоца пред војним дисциплинским судом. По закону о војном дисциплинском суду од 12. јануара 1899. год. овај је суд надлежан углавном за дисциплинске иступе тежег значаја и за преступна кривична дела чисто војне природе а нарочито она која шкоде угледу војске или вређају интересе службе као и да ли треба задржати у војсци лица која су пресудом ослобођена из недостатка доказа за дела безчастеће природе (§ 2.) а суди официрима, војним чиновницима и чиновницима грађанског реда на служби у војсци и морнарици (§ 3.). Браниоца нема (§ 11.), а казне су: удаљење од службе од месеца дана до једне године и губитак чина или службе (§ 15.). Суђење је по слободном уверењу (§ 25.), а противу пресуде није допуштен правни лек (§ 29.). С обзиром на врло строге казне које изриче војни дисциплински суд мислимо да би овде требало допустити оптуженику да има браниоца, али само судског официра или којег другог са правном спремом, дакле не и адвоката, јер се пред овим судом не расправљају по правилу кривична дела већ дисциплински иступи тежег значаја, који у првом реду тангирају интересе војничке службе и углед официрског и опште војничког реда због чега и претрес није јаван.

Уосталом питање увођења адвоката у војне судове не би се ни постављало да су судски официри и уопште официри кадри да поред своје редовне службе врше како треба и бранилачке дужности. Свакако да је интерес службе у овим случајевима преци и да зато има интерес одбране да трпи па према томе и само војно кривично правосуђе. Формално број бранилаца је велики тако да на први поглед нема потребе звати у помоћ и адвокате, али стварно постоји велика оскудица у лицима са свршеним правним факултетом, па и да то није случај ипак ова лица иако правно образована, поред својих редовних дужности нису у стању да обављају са великим успехом бранилачку функцију. Оптуженику је по 3. од. § 174. ВКП. у сваком случају загарантовано да ће, ако се оптужује за злочинство имати браниоца, ако не у првом реду судског официра оно бар уопште официра и без правне спреме, али не може се тврдити да ће оптуженик бити у могућности да се послужи браниоцем и у случају факултативне одбране. Главни су разлози овом стању: забрана претпостављеног старешине и бесплатност одбране. Ми сматрамо да су старешине дужне да ослободе браниоце за нужно време па било да се ради о обавезној или добровољној одбрани, али у пракси то неће бити тако нити ће пак браниоци у сваком случају и када се приме одбране са дозволом своје претпостављене власти имати ипак довољно времена да се како треба припреме за одбрану. Често ће се оптуженик наћи у беспомоћном положају и оправдано је запитати се да ли ће он имати у једном оваквом случају, када и поред своје најбоље воље не нађе браниоца, поверења у војно правосуђе. Према војном државном тужиоцу са правном спремом јавља се оптуженик без правног образовања и што је најгоре без помоћника и саветодавца. Суд је у овом случају мање више под утиском тужбе, јер говора одбране нема па из ове неравноправности странака логично је да се не може увек очекивати ни правична пресуда.

Војно кривично правосуђе дакле страда од несташнице бранилаца, бар тако је у пракси, па када ову улогу не могу да испуњавају сами официри неопходно је потребно дати право приступа у војне судове и адвокатима којима је најпре ту и место као браниоцима. Не само интереси одбране већ и интереси поступка нужно траже да се формална одбрана у војном кривичном поступку повери адвокатима који су по правилу и најстручнији и најспособнији за ове послове. Треба свакоме оптуженику дати стварно могућности да узме себи браниоца ако то жели а то ће се једино моћи постићи ако се круг бранилаца пред војним судовима прошири и на јавне правозаступнике. Ако је ово гледиште тачно, могу ли се потреби за увођењем адвоката као бранилаца пред војним судовима супроставити интереси војничке службе и обзири дисциплине односно није ли баш у интересу војничке службе да војска и морнарица имају добро правосуђе где ће на равној нози по правилу бити и оптужба и одбрана, тј. где ће постојати равноправност странака. „Правда држи земљу и градове“, а то у првом реду има да важи за нашу војску, јер војници од редова до генерала тек у добро организованом војном кри-

вичном правосуђу имаће највише поверења у војне судове и њихове одлуке.

Међутим не треба заборавити да према равноправним странкама као што би по правилу у реформираном војном кривичном поступку били државни тужилац и бранилац, био то адвокат или судски официр мора да на одговарајућој па чак и већој висини по стручном образовању и искуству стоје судије које имају да реше конкретни кривични спор. Ако је дело преступно довољан ће бити и један судија правник, али ако је злочинство мислимо да није довољно веће од тројице судија од којих је само један са правном спремом као што је случај данас, већ већа треба да буду састављена од тројице односно петорице судија (аналогно § 75. КП.), тако да у овим већима превагу имају судски официри над чисто војничким елементом. Примењивати како формално тако и материјално кривично право очигледно је да не могу лица без правне спреме и потребног стажа у судовима, па је стога и оправдано да у већима буду у већини правно образоване војне судије, док би остали официри служили по правилу као стручњаци за чисто војничка питања. Ово смо питање само додирнули утолико што је са увођењем адвоката у војне судове нужно реформисати ове како би се оспособили за правилније вршење кривичног правосуђа.

Када су адвокати овлашћени да се јављају као заступници странака пред свима судовима у земљи (чл. 20. Закона о адвокатима) нема никаквих важних разлога да им се ускрати вршење формалне одбране пред војним судовима. Питање реформе војног кривичног поступка треба решити тако да не трпе ни важни интереси одбране нити пак да интереси војног кривичног правосуђа специјално војне службе и дисциплине буду запостављени.

Према свему изнетом налазимо да би у оквиру реформе војног кривичног поступка требало:

- 1) Забранити лицима без свршеног правног факултета да се појављују као браниоци пред војним судовима;
- 2) да и адвокати поред судских официра буду браниоци, и
- 3) формалну одбрану допустити и у претходном поступку (аналогно §§ 57. и 61. КП.).

Да ли адвокати морају бити резервни официри или војни чиновници; да ли судски официри као браниоци треба да буду плаћени и у којима случајевима; да ли је иследник дужан упозорити оптуженика да може ако хоће узети браниоца није од пресудне важности и ствар је законодавчева какво ће усвојити решење истакнутих питања, али сматрамо да је нужно принципиелно допустити учешће адвокатима као браниоцима у војном кривичном поступку, поред судских официра и то не само на претресу већ и у претходном поступку.

СУДСКА ПРАКСА

Као писмени уговор о адвокатској награди сматра се писмо странке упућено адвокату у коме се означавају услови заступања и обећава награда у процентима.

Срески суд за град Београд пресудом својом Бр. П.-5050/36. од 17. септембра 1936. год. одбио је адвоката З. Р. од тражења да му суд досуди адвокатску награду а из разлога:

„Тужилачка страна навела је у тужби и на данашњој расправи да је за туженог обавила извесне правне послове са успехом, т.ј. да је издејствовала да се туженику поврати 18.077,25 динара, колико је царинска власт погрешно наплатила од њега и да је туженик као награду за те обављене послове пристао да плати тужиоцу 25% од горње суме, али да му ту обећану награду није платио, па је молила суд да пресудом осуди туженог да њ ту уговорену награду плати. Туженик је на данашњој расправи навео, да је тужиоцу обећао награду под условом да му односна сума буде исплаћена и предата и да тужилац тај услов није испунио, јер је скоро цела сума одржана за порезу а није исплаћена туженику. Осим тога оспоравао је важност уговора на основу којих тужилац тражи награду, наводећи да исти нису састављени у прописној форми.

„Суд је нашао:

„Закон о адвокатима у свом § 27. прописао је за уговор о адвокатској награди искључиво писмену форму. Висина награде и начин плаћања морају такођер у том писменом уговору бити предвиђени.

„Како пак тужилац тужбом тражи да суд осуди туженика да му плати уговорену адвокатску награду, а са тужеником нема уговора који прописује закон о адвокатима, већ подноси писмо тужениково и на њему то своје потраживање заснива, то је суд тужиоца и одбио од тражења на основу цитираног законског прописа, и пресудио као што је назначено у диспозитиву под I.“

По призиву тужиоца, Окружни суд за град Београд пресудом својом б. Пл.—41/37. од 17. фебруара 1937. г. преиначио је горњу пресуду Среског суда за град Београд и досудио тужиоцу тражену адвокатску награду а из разлога:

„Погрешан је налаз првог суда да тужилац нема права на уговорену награду на основу § 27. Зак. о адв. Према § 27. Зак. о адв. потребна је писмена исправа о награди адвоката. Поднетим писмом, од 18. априла 1935. год. уз тужбу утврђено је постојање писменог уговора о награди. Истина пменито писмено не испуњава строго услове из § 27. Зак. о адв., али кад има у виду § 29. од. П. пом. зак., да се писмена у смислу из § 27. Зак. одв. траже за послове које адвокат обавља пред судом, оно писмено од 1 априла 1935. год. довољно је за утврђење права тужиоца на накнаду трошкова, који су проишли из заступања ван суда т. ј. пред административним надлештвом.

„Према овоме поднетим писменом тужилац је доказао право на награду — трошкове.

„Што се пак тиче питања да ли тужилац има право на реализовање орга уговора суд је нашао: да је признањем странака утврђено, да је тужилац са успехом обавио овај посао код царинске власти; то што пак тужнику није исплаћена цела сума коју је царинска власт погрешно наплатила у суми од 18.077,25 дин. него само 3.095,25 дин., а 14.982.— дин. задрана је туженику на име дужне порезе и послата Пореској управи у Загребу — не значи да тужилац нема права на уговорену награду — трошкове.

„Тужичева је дужност била да издејствује повраћај предње суме код царинске власти и он је то и успео. Како је пак тужилац дуговао Пореској управи у Загребу на име дужне порезе, то се је Пореска управа и наплатила за своје потраживање. Према томе, кад је тужилац успешно обавио посао код царинске власти, то исти има права и на реализовање уговорене обете и да наплати свој хоноар. Тужиоца се не тиче, што је из ове суме наплаћена дужна пореза туженика, јер у осталом је туженик и дужан своје обете да регулише, а регулисавање својих обавеза не може бити на штету тужиоца и тужилац због тога не мора да трпи, те туженик је дужан да испуни уговор како је са тужиоцем и уговорио §§ 547. у в. 21. г. Зак.

„Навод пак туженика да поступак није завршен и да се и даље всди пред Пореском управом ни у колико не може утицати на право тужиоца, јер ако је туженик дужан на име порезе ни интервенција тужиоца не може му помоћи нити га исте ослободити, већ исту мора и платити.

„С обзиром на све напред истакнуте разлоге привилни суд је донео одлуку као у диспозитиву пресуде — §§ 591. и 592. грпп.“

По ревизији туженога, Касациони суд је пресудом својом Бр. Рв. 903/37. од 4. јуна 1937. г. потврдио пресуду привилног суда а ревизију сабацио, налазећи између осталог:

„Неоснован је и ревизијски разлог о погрешној правној оцени споре ствари — § 597. тач. 4. грпп. — јер је правилно привилни суд узео, да писмо тужениково од 18. априла 1935. год. претставља писмени уговор о награди, јер за пуноважност уговора о награди адвоката по § 27. Зак. о адвокатима тражи се писмени облик, а тај услов је испуњен, пошто се туженик овим писмом обавезао да исплати тужиоцу 25% на име награде око издејствованих повраћаја суме задржане у царинарници, те је на тај начин утврђена висина и начин плаћања ове“.

Др. Звонко Розенбергер
адвокат

Одредба § 3. Правилника о наградама адвоката на територији Београдског Апелационог суда не односи се на случај, кад адвокат, као заступник парничне странке, на основу пуномоћја, овласти још једног адвоката да, поред њега, ваступа његовог властодавца.

Тужилац В. адвокат навео је, да га је тужено предузеће у редовном спору који је водило противу Б., ангажовало за заступање поред адвоката М. и да је он — тужилац — заступао тужено друштво до свршетка поменутог спора, који је окончан са успехом за туженика. Кад је се, по сршетку спора, обратио туженику, да му плати награду за заступање према тарифи Правилника о наградама адвоката, пошто награду нису били уговорили у погледу њене висине, тужено предузеће није хтело да му је плати. Зато је предложио пресуду, да је тужено предузеће дужно да му плати награду за заступање у означеном износу са интересом. Тужено предузеће опорило је тужиочево право на награду у поменутом спору, наводећи да оно није овластило тужиоца, да га у том спору заступа, те да према коме, сходно § 3. Правилника о адвокатским наградама није ни дужно, да у тражену награду плати.

Окружни суд за град Београд пресудом од 28. I. 1937. г. По. 691/6. одбио је тужбени захтев са следећих разлога:

По § 3. Правилника о наградама адвоката на територији Београдског Апелационог суда, по коме тужилац тражи хонорар, ако странка повени посао неколицини адвоката, сваки од њих има право на потпуну награду, предвиђену истим Правилником. Како тужено предузеће у конкретном случају није поверило вођење поменутог спора неколицини адвоката, већ само адвокату М., нити је са тужиоцем В., који је ангажован од адвоката М. да поред њега заступа тужену страну“, — уговорио плаћање хонорара за његов труд у поменутом спору, то тужилац В. у смислу напред поменутог прописа § 3. Правилника нема право на адвокатску награду — хонорар. Тужилац би евентуално могао тражити награду једино од адвоката М., који га је и ангажовао, али суд се у то није упуштао, пошто то није предмет овога спора.

Београдски Апелациони суд уважао је позив тужиоца и понишио пресуду окружног суда због погрешне правне оцене ствари. Кад се из пуномоћја адвоката М. види, да је он овлашћен да ово пуномоћје преиспитује и на другога, било у целисти или у скраћеном обиму и кад је он овлашћен тужиоца В. да тужено предузеће заступа у поменутом спору, тим, пошто хоћењу Апелационог суда, није изашао из граница датог пуномоћја — § 611. грађ. зак. Према томе, све, што је адвокат М. по том овлашћу учинио, везује предузеће по § 620. грађ. зак., па је оно дужно и плати хонорар тужиоцу В. на основу § 706. грађ. зак. у вези чл. 7. Правилника о наградама адвоката. Како пак величина хонорара није утврђена, нити је тужилац означио појединачно колико тражи за поједини предузети посао, који је извршио за тужено предузеће, то је Апелациони суд укинуо ре-

суду првог суда и вратио предмет на поновну одлуку по правноснажности овога закључка — § 613. грађ. парн. пост.

По уложеном рекурсу туженика Касациони суд је укинуо закључак Апелационог, као призивног суда и предмет вратио истом суду на расправу и одлуку по главној ствари са следећих разлога:

„Основан је навод рекурса тужениковог о погрешној правној оцени ствари, јер је, и по оцени Касационог суда, призивни суд у нападнутом закључку дао погрешну правну оцену, налазећи да је заступник туженог предузећа адвокат М. по самом пуномоћију, добијеном од туженог предузећа, био овлашћен, да предузеће обавезе на плаћање хонорара и другом адвокату, на кога је он добијено пуномоћје пренео и то с тога, што је у пуномоћију, које је предузеће издало адвокату М., означено, да он исто може и на друго лице пренети. Овакво гледиште призивног суда погрешно је с тога, што је по § 613. грађ. зак. потребно специјално овлашћење пуномоћника за задужење властодавца а тога специјалног овлашћења у овом случају није било. То пак што је у пуномоћију адвоката М. стављено, да он може ово пуномоћје и на другог пренети, не значи, да он може, поред себе, овластити и друге адвокате да заступају тужено предузеће и обавезати властодавца на плаћање хонорара истима, већ само да може, у случају своје спречености, пренети пуномоћје на другога а ни у ком случају не може на основу оваквог пуномоћја обавезати властодавца и на плаћање хонорара том другом лицу. С тога, погрешно призивни суд налази, да је пуномоћник М., дајући овлашћење тужиоцу В., делао у границама пуномоћја и да је тужено предузеће, у смислу § 620. грађ. зак. везано овим послом, који је пуномоћник М. за њега извршио и обавезао, да тужиоцу плати хонорар“.

Закључак Касационог суда I грађ. већа од 19. III. 1938. г. Рек. бр. 151/38.

Фидуцијарни пренос својине према трећим лицима производи пуно правно дејство, док је фидуцијар у односу према фидуцијанту у своме праву својине ограничен прописом § 843. грађ. зак.

Тужилачка страна навела је, да је, као власник повластица и концесија за испитивање рудника И. и Б. 1928. год. закључила са туженим друштвом уговор о зајму по коме јој је друштво позајмило пет милиона француских франака с тим да оно добија право необавезне опције за куповину горњих рудника, у ком случају примљена сума новаца имала би да буде као куповна цена повластица и концесија истих рудника. У току 1929. г. преиначили су са туженим друштвом уговор о зајму тако, да су за гаранцију дуга пренели право на половину концесија на поменуте руднике, као и да су одобрили хипотеку на другу половину рудника, но с тим, да друштво ово право својине понова пренесе на тужиоце онда, кад му они врате дуг. По овом преиначеном уговору тужено друштво било је задржало право, да само изјави, да ли прима опцију или не, па да, у случају, ако оно опцију не прими, тужиоци њему врате позајмљену суму и то у року од шест месеци по пријему извештаја туженог друштва да опцију не прима и да на позајмљени новац не плаћају тужиоци никакав интерес. У случају пак, да друштво прими опцију, онда се позајмљени новац има сматрати као куповна цена. Међутим, и ако је тај пренос власништва на поменутим концесијама у ствари било заложно обезбеђење за позајмљени капитал, тужено друштво почело се понашати као прави власник концесија, па је код суда подигло тужбу ради поделе рудника И. и Б. Зато су тужиоци предложили да суд донесе пресуду, којом ће утврдити, да између њих и туженог друштва постоји однос дужника и повериоца и да се пренето право повластице и концесија на рудницима има сматрати као обезбеђење дуга, који тужиоци дугују туженом друштву.

Тужено друштво са своје стране навело је, да је заиста тужиоцима дало пет милиона франака као аванс за опцију концесија и повластица на рудницима И. и Б. и да је приликом доцнијег преиначења овог уговорног односа тужено друштво са тужиоцима уговорило да му они пренесу половину права и повластица, што су и учинили и то је примењено по рударским књигама градског поглаварства. Према томе тужбени захтев појављује се као неумесан, јер друштво није тужиоцима давало никакав зајам.

Окружни суд за град Београд донео је пресуду, којом се утврђује, да између тужиоца и туженог друштва постоји правни однос повериоца и дужника и да су тужиоци извршили пренос рударских концесија на тужено друштво само као залогу за обезбеду дуговања, које тужиоци имају према туженом друштву а да су и после овога преноса тужиоци остали једини сопственици концесија. Ценећи питање: да ли је тужено друштво преносом права својине на половини рудника по рударским књигама, суд је нашао:

По § 225. грађ. зак., да неко постане сопственик извесне ствари, потребно је да исту прибави законским путем а према § 226. истог законика за свако прибављење својине потребан је пуноважан основ и закони начин. Закони начин се састоји у предаји ствари код посредног прибављања својине. По § 286. грађ. зак. пуноважан основ прибављања може бити садржан или у уговору, или у пресуди или у Закону. У конкретном случају законити начин предаје састоји се у преносу права концесије по рударским књигама. Међутим, у моменту овога преноса т. ј. у моменту предаје није постојао и пуноважан основ. Не може се рећи да је у моменту преноса овај основ садржан у уговору, јер је из накнадног уговора од 1929. г. види не само то, да уговорачи нису имали вољу, да се овим преносом уступи туженом друштву право својине на половини рудника, већ да су, напротив, изрично уговорили да овај пренос послужи само као гаранција за пет милиона динара, датих тужиоцима, која је сума, на случај усвајања опције требала да представља куповну цену а за случај напуштања опције зајам тужиоцу. Зато је овим уговором даље уговорено, да тужено друштво одмах пренесе на тужиоце поново делове рудника, чим му тужиоци врате горњу суму. Из овога се види, да је пренос половине рудника на тужено друштво уговорен и извршен само као гаранција за обезбеду дуга и да у моменту преноса није постојала сагласност воља уговорача, да се својина на означеним деловима уступи туженом друштву. Према томе је друштво преносом стекло само законско право за обезбеду дате суме новаца тужиоцима, које ће право престати, чим се ова сума, у случају усвајања опције претвори у куповну цену или чим ова сума буде враћена туженом друштву.

Ценећи даље уговорне одредбе, којима је предвиђено, да у случају, ако тужиоци не врате дуг у року од шест месеци по саопштењу о напуштању опције, пренесени делови рудника остају дефинитивна својина туженог друштва, суд је нашао да тужено друштво није могло постати сопственик у случају да наступи услов из ове одредбе уговора, т. ј. да тужилац не врати дуг у одређеном року. Друштво је стекло заложно право. По §§ 312 и 320. грађ. зак. ако се дуг не врати, ималац залог има само то право, да своје потраживање наплати из продајне цене заложене ствари, која се има продати посредством власти, док је по § 843. истог зак. изрично оглашен за неважећи уговор, по коме би заложена ствар имала да припадне у својину тужиоци, ако му се дуг на време не врати. Из овог прописа не може се извести да се он односи само на покретне залоге, већ из самог његовог текста као и прописа §§ 814. и 842. гр. зак. јасно произлази да се сви ови прописи односе на све залоге, па биле покретне или непокретне.

Београдски Апелациони суд је потврдио ову пресуду окружног суда. Касациони суд је делимично уважио ревизију тужене стране и преиначио пресуду Апелационог суда. Овом пресудом Касационог суда утврђује се да између тужиоца и туженог друштва постоји однос дужника и повериоца а одбија се тужбени захтев, да суд утврди, да су тужиоци извршили пренос рударских концесија на тужено друштво само као залогу за обезбеду дуговања а да су они и после овога преноса остали једини сопственици концесија

Узимајући за основ своје одлуке чињенично стање, утврђено у пресуди позивног суда, Касациони суд је претходно констатовао, да су тужиоци уговором од 1929. г. којим је измењен уговор од 1928. год., пренели на тужено друштво, без икаквих терета, својину на половину угљених рудника и то као гаранцију за примљених пет милиона фр. франака од друштва по уговору о опцији од 1928. год. с тим, да је, ако до опције не дође, друштво дужно пренети својину ових рудника тужиоцима натраг, кад они положену им суму новаца врате. До опције није дошло, што се утврђује писмом, приложеним уз одговор на тужбу а накнадним споразумом странака уговорено је, ако тужиоци не плате дуг, да право својине на рудницима, односно деловима истих, остане дефинитивно туженом друштву.

Овакав пренос својине у циљу обезбеђења, познат под именом фидуцијарног преноса, није заснован на фиктивном уговору, како то произлази из пресуде позивног суда нити је тај пренос без правног основа, као што тврди првостепена пресуда, већ је то потпун и пуноважан пренос. Разлози позивног суда, да је уговор о фидуцијарном преносу фиктиван, не стоје јер код овог уговора нема никакве скривености, нити је у ствари закључен други какав уговор. Напротив, странке су баш хтеле, да изврше пренос имања онако, како је у уговору назначено, означајући чак и циљ у коме то чине. Неоснован је такође и разлог, да овај пренос у смислу § 226. гр. зак. нема основа, те да не може засновати право својине, јер сам уговор о фидуцијарном преносу чини први основ — титулус за стицање права својине. Да је фидуцијарни пренос по нашем законодавству дозвољен, види се још и из § 10. (3) Стеч. закона и чл. 10. (3) правилника за извршење Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова, који прописи предвиђају поништај преноса својине, конституисаног у циљу обезбеђења, из чега произлази да, чим је потребан поништај таквог преноса, да исти правно и постоји. Према уговору од 4. II. 1929. г. истина за тужено друштво постоји обвеза, да врати тужиоцима својину на половину уступљених рудника, кад му они буду повратили износ, за чије је обезбеђење извршен пренос али та обавеза није стварно-правне природе, већ за тужиоце заснива само облигационо право, да траже од туженог друштва својину натраг по измирењу тражбине а право својине, засновано у корист тужене стране, као и свако друго стварно право, према трећим лицима производи пуно правно дејство. Према томе, Касациони суд стоји на гледишту, да је пренос својине по закону потпун и пуноважан и као такав има правно дејство према свакоме.

Што се тиче питања, какав значај има обвеза туженог друштва да, по измирењу тражбине, врати својину и у колико је тужено друштво ограничено овом обвезом, Касациони суд је нашао:

Ма да је тужено друштво стекло право својине на поменутих деловима рудника, ипак воља странака била је управљена на то, да овај пренос остане у важности само до момента исплате дуга, услед чега је и пренос рудника имао карактер преноса ради обезбеђења. Услед овога, у односу према странкама, пренети рудници представљају у ствари специјално обезбеђење за дуг а последица тога је, да тужено друштво не може задржати за дуг пренете делове рудника, баш и у случају кад дуг не би био исплаћен, јер је такво задржавање забрањено по § 843. гр. зак. Овај законски пропис не забрањује пренос имања у циљу обезбеђења али забрањује задржавање залог за дуг тако, да се долази до закључка, да је у односу према тужиоцима тужено друштво ипак у своје праву својине ограничено у толико што не може према њима постати власником пренетог добра самим тим, што му дуг није плаћен, већ је његово право, као и сваког заложног повериоца, да се из залог продајом наплати а остатак да преда тужиоцима. Из овога даље произлази, да, и ако се фидуцијарним преносом заснива право својине на пренетим добрима, тај пренос има пуно правно дејство само према трећим лицима, но, између странака, правни однос остаје онакав какав је уговором опредељен тако, да се фидуцијарни власник не може ослободити своје обвезе само тим што је пренос перфектан, већ облигационо право прениоца да тражи својину натраг остаје недирнуто. Због овога, макар да је тужено друштво стекло право својине, оно према тужиоцима остаје увек у односу заложног повериоца, услед чега а с обзиром на § 843. гр. зак. не може задржати уступљене руднике за неплаћени дуг. Према томе, истакнута основна питања у овоме спору Касациони суд решава на тај начин, што сматра, да фидуцијарни пренос заснива за тужену страну пуно право својине и у толико су ревизиони наводи, којима се напада погрешна правна оцена ствари, основани али услед природе овог преноса, тужена страна појављује се у односу према тужиоцима, као заложни поверилац и због тога је њена облигациона обвеза, да по измирењу тражбине, врати тужиоцима својину и због тога тужена страна не може задржати уступљена добра због неисплате дуга, за чије је обезбеђење извршен фидуцијарни пренос — § 843. гр. зак. Последица оваквог схватања је, да се тужбено тражење, у колико се њиме тражи утврђење чињенице, да су тужиоци пренели својину само као залогоу а да су тим и даље остали сопственици пренетих рудника, не може усвојити јер је ту-

жено друштво пуноправни власник пренете половине рудника а обавезно је само — а та је обавеза тражбене природе — да тужиоцима, по исплати дужне суме поврати ове руднике. Тужбено тражење да се међу странкама утврди постојање односа повериоца и дужника основано је, јер према изложеним наводима такав однос између њих заиста и постоји.

Осим тога Касациони суд је нашао, да су неосновани ревизиони наводи у погледу тврђења да забрана комисиорног пакта постоји само код истовременог уговарања самог пакта и уговора, из кога потиче тражбени однос, да само зајам претпоставља примену § 843. грађ. зак. и да фидуција је заснива заложно право. Из самог овог прописа произлази, да се не тражи истовременост закључења тражбеног односа и уговора противног залози а сем тога и циљ, због кога је прописана забрана уговарања комисиорног пакта, траје и после закључења уговора, из кога потиче тражбени однос.

Пресуда I грађ. већа Касационог суда од 31. III. 1938. г. Рев. 69/38.

Тих. И. Ивановић,
секретар Касационог суда у Београду

Кад суд првога степена не донесе никакву одлуку о трошковима, парничар треба да тражи допунску пресуду у смислу § 519. грпп., а не да уложи рекурс због недосуђених трошкова.

По спору М. С., из Липнице, против Основне школе у Доњој Жежевици, Окружни суд у Чачку донео је пресуду због пропуштања, којом је тужену страну осудио на плаћање по тужби, али је пропустио да тужилачкој страни досуди и парничне трошкове, које је тражила по трошковнику приложеном уз предлог за доношење пресуде због пропуштања.

За овим је заступник тужилачке стране у року предвиђеном у § 615. грпп. уложио рекурс и молио да суд своју пресуду допуни и тужену страну осуди на плаћање трошкова.

Апелациони суд у Београду одбацио је уложени рекурс као недопуштен са следећих разлога:

Рекурс у погледу трошкова могућан је и допуштен само у случају када је о трошковима и одлучено у првом степену. У овом случају одлуке о трошковима нема, те је тужилачка страна требало да тражи допунску пресуду предвиђену у § 519. грпп. и то у року од осам дана. Како је тужилац пропустио да тражи допуну пресуде, већ је уложио рекурс у року од 15 дана, то је према оваквом нахођењу суда овај рекурс недопуштен, те је Апелациони суд и донео закључак као у диспозитиву.

Леон Амар,
секретар Апелационог суда

У случају изостанка једне парничне странке са првог рочишта, наводи дошавше странке не морају бити поткрепљени доказима поднетим од те странке, да би се сматрала за утврђене, већ несмеју бити оповргнути доказима који су већ пред судом или чињеницама које су суду опште познате. (Пресуда Касационог суда у Београду од 23. марта 1938. год. Рев. 1991/37.).

У правној ствари С. М. противу Д. М., због утврђивања укњижбе права власништва, Окружни суд у Пожаревцу пресудом због изостанка од 30. јануара 1937. год. По-207/36., одбио је тужбени захтев са разлога:

„Тужилац тужбом својом претставио је да је имање описано у диспозитиву пресуде погрешно и без основа убележено на име туженика Д., пошто је својина тужиочева чији је отац ово имање купио на јавној продаји од стрица тужиочевог који је одговарао за убиство стрица тужениковог.

За доказ својих навода предложио је саслушање странака под закључком и писмене исправе.

Предложио је да суд донесе пресуду којом се одобрава да право власништва на пом. имању укњижи на име тужиоца С.

На прво рочиште одржано на дан 11. јануара 1937. год. туженик није дошао, те је тужилац предложио да суд донесе пресуду на основу изостанка.

Суд је по званичној дужности затражио од општине села Кудреша, уверење о остатку земље туженика Д., не рачунајући имање цитирано у диспозитиву ове пресуде. Па како се из добивеног уверења Бр. 79 од 21.

јануара 1937. год. види да тужени Д. осим поменутог имања, нема још 5 дана орања земље, ни кућу са окућницом до једног дана орања, колико је по § 471. грсп. потребно да би остало имање могао отуђити, то је суд на основу пом. зак. прописа донео пресуду као у диспозитиву“.

По призиву тужилачке стране, Апелациони суд у Београду пресудом од 11. јуна 1938. год. Пл. 578, потврдио је пресуду Окружног суда са разлога:

„Не стоји призивни навод, да је тужилац доказао своје тужбено тражење самим тим, што је он предложио као доказ саслушање странака, а тужени није дошао на рочиште, те да је суд био дужан да удовољи његовом — тужиоцевом тражењу.

Овај навод не стоји зато, што за доказ свога тужбеног тражења тужилац није предложио само саслушање странака под заклетвом, већ и писмене исправе, које је у тужби навео као доказ, али их није поднео, како уз тужбу, тако ни на првом рочишту, што је био дужан учинити према § 370. грпп. Како би суд о тим доказима могао дати своју оцену — § 371. пом. пост., на према томе и донети одлуку.

Према таквом стању ствари, тужилац према §§ 323. и 226. грађ. зак. није доказао своје право власништва на спорном замљишту, које је уписано у поседовни лист на име туженика, те је у овом случају без важности истицање призиваоца, да је он доказао своје тужбено тражење самим тим што туженик на рочиште није дошао“.

По ревизији тужилачке стране, Касациони суд у Београду пресудом од 23. марта 1938. год. Рев. 1991/37., преиначио је пресуду Апелационог суда и тужиоцу признао право власништва на непокретном имању које је уписано у поседовни лист, са разлога:

„Да стоји навод улагача ревизије да је побијаном пресудом повређен пропис § 492. грпп., као и да је неумесно и незаконито налажење призивног суда да је тужилац био дужан да поднесе писмене доказе, које је, поред саслушања странака, у тужби обећао, а није их поднео и да због тога нема права да тражи доношење пресуде због изостанка.

Горње налажење призивног суда погрешно је стога што се по § 492. грпп., у случају да тужилац или тужени изостану са првог рочишта, имају сматрати за истините они чињенични наводи дошавше странке, који се одnose на предмет правног спора, у колико ти наводи нису оповргнути доказима који су већ пред судом, или чињеницама које су суду опште познате и по предлогу дошавше странке, на тој подлози има се о тужбеном тражењу донети пресуда због изостанка.

Значи дакле да према напред изложеном чињенични наводи дошавше странке не морају бити поткрепљени доказима поднетим од те странке да би се сматрало за утврђене, већ не смеју бити оповргнути доказима који су већ пред судом или чињеницама које су суду опште познате.

Па када ни први ни призивни суд нису узели да су чињенични наводи тужилачке стране оповргнути неким доказима или ноторним чињеницама — § 365. грпп., онда се, кад тужени није дошао на прво рочиште, а тужилац је тражио да се донесе пресуда због изостанка, имају сматрати за утврђене чињенични наводи тужилачке стране, одн. има се узети да је тужилац доказао своје тужбене наводе: да он држи и жива више од 24 године као наслеђе од својих предака некретнину описану у диспозитиву ове пресуде, да је ово имање његова својина по основу наслеђа од његовог стрица, који је одговарао за убиство стрица туженика Д., да је то имање било изложено јавној продаји пре Балканског рата, да га је купио његов — тужиоцев отац и да се исто од тада стално налази у државини његовој — тужиоцевој — и његових предака, и без обзира на то што тужилац није поднео писмене доказе о томе, ма да их је обећао, има се узети да је он доказао пуноважан основ и законски начин прибављања својине спорног имања — §§ 218., 219., 225. и 226. грађ. зак.“

Јован Д. Смљанић,
секретар Касационог суда у Београду

ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

ПОЗИВ НА СКУПШТИНУ

САВЕЗ АДВОКАТСКИХ КОМОРА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Бр. 65

5. маја 1938. године
у Скопљу

На основу чл. 8., 9. и 10. Правилника Савеза адвокатских комора Краљевине Југославије сазива се у Дубровнику у дворани Трг. индустријске и занатске коморе, на дан 29. маја 1938. г. у 9 часова осма редовна скупштина Савеза, са овим дневним редом:

- 1.) Установљење броја присутних чланова и делегата, отварање скупштине и одређивање два оверача записника;
- 2.) Извештаји:
 - а) Пословног одбора о раду Савеза у 1937./38. г.;
 - б) благајника (преглед и одобрење закључних рачуна, установљење прорачуна за наредну годину и одређивање доприноса за 1938./39. год.;
- 3.) Избор претседника за 1938./39. год.;
- 4.) Одређивање седишта Савеза за 1938./39. г. и места где ће се одржати наредна скупштина Савеза;
- 5.) Реферати Адв. Коморе у Београду објављени у часопису Бранич за мај 1937. г. и то:
 - 5.) г. М. Живадиновића: о заступању странака по новом г. п. п. и уводном закону за г. п. п. од стране лица која не припадају реду адвоката;
 - 6.) Др. В. Благојевића: о важности усменог уговора о наградама адвоката;
 - 7.) Др. Р. Вукчевића: о примени чл. 20. Закона о извршењу и обезбеђењу противу државних и самоуправних тела;
 - 8.) Др. Р. Вукчевића: о односу сутске и управне власти у извршном поступку; реферат објављен у Браничу за септембар 1937. г.;
 - 9.) Др. Р. Вукчевића: о новом закону о иступима; реферат објављен у Браничу за септембар 1937. г.;
- 6.) Реферат Адвокатске Коморе у Загребу, и то:
 - 10.) Др. Ива Политеа: осврт на рад Савеза и Адвокатских Комора, указивање на узроке делимичних неуспеха и услове успеха у раду;
- 7.) Реферати Адвокатске Коморе у Љубљани и то:
 - 11.) Др. Ернеста Колана: о дисциплинској одговорности адвоката због неодговарања на питања колега;
 - 12.) Др. Ернеста Колана: о измени Поштанског правилника у погледу такса за писма заступницима сиромашних странака;
 - 13.) Др. Антона Мојзера: о измени § 120. Зак. о адв. у погледу надриписарства;
- 8.) Реферати Адвокатске Коморе у Новом Саду:
 - 14.) О доношењу јединственог закона о таксама;
 - 15.) О предлогу за доношење тарифе за адвокатске радове у кривичним стварима;
 - 16.) О односу између адвоката и њихових супститута у вези са питањем о подели хонорара између њих;
 - 17.) О укидању установе јавних бележника;
 - 18.) О предлогу Адвокат. Коморе у Сплиту да се поставе захтеви:
 - а) да се обезбеди пуно провођење у живот свих прописа зак. о адвокатима;
 - б) да се престане са крњењем искључивог права адвоката на заступање било пред судовима, било пред осталим државним и самоуправним властима и јавноправним телима;
 - в) да се престане са доношењем уредаба и правилника са снагом закона, којима се мењају прописи парничног и извршног поступка давањем привилегија било којим установама у правцу заступања или извршења, противно § 128. г. п. п., и

18.) Да се обезбеди стално суделовање претставника свих Адвокатских Комора при припреми свих закона, уредаба и правилника;

19.) О предлозима Адвокатске Коморе у Скопљу:

а) Да се постави захтев за доношење уредбе предвиђене у чл. 5. Ув. зак. за г. п. п. о једнообразним прописима о уређењу берзанских изабраних судова и о поступку пред њима.

20.) Предлог за измену чл. 15. тач. 7. у. и. п.

21.) Евентуалије.

Секретар,

Стеван Тривунац, с. р.

Претседник,

Б. Л. Јанковић, с. р.

СКУПШТИНА САВЕЗА АДВОКАТСКИХ КОМОРА

ИЗВЕШТАЈ

о VIII редовној Скупштини Савеза Адвокатских Комора Краљевине Југославије, одржаној на дан 29. маја 1938. г. у Дубровнику.

Ова редовна Скупштина Савеза Адвокатских Комора Краљевине Југославије одржана је у дворани Трговачке, индустријске и занатске Коморе у Дубровнику. Отворио ју је у 9 сати пре подне претседник Савеза кол. Бора Л. Јанковић, уједно претседник Адвокатске Коморе у Скопљу. Записник воде тајник Савеза кол. Др. Видан Благојевић из Београда и кол. Др. Василије Станковић из Новог Сада. Претседник констатује да присуствују скупштини ови опуномоћени делегати, и то:

1) Адвокатске Коморе у Београду: претседник Владимир Симић, заменик претседника Милан Живадиновић, и чланови Одбора: Сима Алкалај, Милош Царевић, Драгомир Ивковић, Лука Пешић, Др. Иван Рибар и Др. Радоје Вукчевић. Као посматрач присуствује Јован Здравковић.

2) Адвокатске Коморе у Љубљани: претседник Др. Јанко Жировник и члан Одбора Др. Ото Фетих;

3) Адвокатске Коморе у Новом Саду: заменик претседника Др. Жарко Јакшић и чланови Одбора: Др. Александар Моч и Др. Василије Станковић;

4) Адвокатске Коморе у Подгорици: претседник Др. Душан Коларовић;

5) Адвокатске Коморе у Сарајеву: претседник Др. Нико Андријашевић и чланови Одбора: Др. Илија Бадовинац, Др. Израел Барух, Др. Анте Јурјевић и др. Мишо Семиан;

6) Адвокатске Коморе у Скопљу: претседник Бора Л. Јанковић и чланови Одбора: Бранко Аћимовић, Павле Миличевић и Стеван Д. Тривунац секретар;

7) Адвокатске Коморе у Сплиту: претседник Др. Рикард Бај, секретар Др. Јосип Барбиери, и чланови Одбора: Др. Иван Царић и Др. Матија Видојевић.

8) Адвокатске Коморе у Загребу: претседник Др. Иво Политео, заменик претседник Др. Светозар Ивковић, секретар Др. Владимир Видман и чланови Одбора: Др. Матија Белић, Др. Богдан Брујић, Др. Владислав Костић, Др. Марко Лајтнер, Др. Хрвоје Мезулић и Др. Богдан Новковић

Претседник кол. Јанковић поздравља присутне делегате Комора и захваљује дубровачким адвокатима, а у првome реду кол. Д-ру Матији Видојевићу на заузимању око припрема за ову скупштину. Захваљује и Трг. Инд. и Занат. Комори, која је сусретљиво ставила на расположење ову дворану за скупштину. Жели плодан и успешан рад скупштини на добро адвокатског staleжа. Уз одобрење скупштине одређује као овераче записника Д-ра Богдана Брујића из Госпића и Д-ра Владислава Костића из Загреба.

Као прву тачку дневног реда ставља „Извештај о раду Савеза Адвокатских Комора за годину 1937.—1938.“. Овај извештај гласи:

Извештај о раду Савеза Адвокатских Комора Краљевине Југославије за пословну 1937.—1938. годину — од 16. маја 1937. до 29. маја 1938. г. поднесен редовној VIII Скупштини Савеза на дан 29. маја 1938. год.

Инцидент због кога је прекинута прошлогодишња скупштина Савеза у Скопљу, ликвидан је на тај начин, што је Савез добио задовољење у изјавама гг. Министра правде и претседника Конгреса правника, којима су осудили познати поступак органа власти, на скупштини Савеза.

На VIII Конгресу Међународне уније адвоката одржаном у Паризу од 15. до 19. септембра 1937. год. Савез су претстављали делегати: гг. Др. Иво Политео, Милан Живадиновић и Др. Фран Шкаберне. На томе Конгресу

примљене су резолуције по рефератима Др. Политеа „заједничка улога адвоката свију држава без обзира на њихово унутарње уређење“ и Др. Шкаберне „Међународни уговори о судској помоћи“.

Извештај са овога Конгреса и изводи примљених резолуција наших претставника отштампани су у бр. 8. Одвјетника од 11. октобра 1937. г.

Савез је интервенисао:

Код гг. Министра правде и унутрашњих послова, ради измене одредбе по пројекту закона о иступима, тако, да само адвокати, јавни бележници и адвокатски приправници могу заступати странке у иступном поступку;

По претставци Васе Делевића и осталих из Берана, због поступака са њиховим кажњеницима у казниони у Марибору, и по учињеном извијају обавестио их о стању ствари, које није недовољно;

По жалби Адвокатске Коморе у Сплиту Бр. 1017/37. која се односи на дисциплински поступак противу Михаила Бошковића, адвоката из Никшића;

Савез је потпомогао код Министра социјалне политике предлог Адвокатске Коморе у Љубљани Бр. 1895/37. о изузећу адвокатских приправника од општег осигурања приватних намештеника;

Потпомогао је и ове године предлог Адвокатске Коморе у Загребу Бр. 3551/37. о установи адвокатских мировинских маркица — код Министара правде и финансија;

Дејствовао је код гг. Министара правде и трговине и индустрије да нацрте закона шаљу коморама на мишљење.

У току године Пословни одбор одржао је две седнице у Београду, 15. јула 1937. и 20. јануара 1938. г., на којима је расправио све предмете и донео одлуке у кругу надлежности.

На дан 21. јануара 1938. г. делегација пословног одбора Савеза посетила је г. Министра правде и усмено му изложила захтеве о важним и актуелним питањима, која се тичу адвокатског staleжа. Приликом те посете наишла је на пуно разумевање г. Министра за ствари нашега staleжа, и његову готовост да нам у захтевима изађе у сусрет, колико год је то могуће, па му је, по његовом захтеву на тој посети, упућен од стране Савеза акт Бр. 30 од 5. марта 1938. г. по нацрту Др. И. Политеа, са незнатном допуном, а који акт садржи:

а) да се у смислу § 20. Зак. о адвокатима омогући, да једино адвокати могу заступати пред свима судовима, другим државним и самоуправним властима и јавноправним телима. Нарочито је наглашено, да адвокати нису до сада имали приступа код војних и црквених судова православне цркве, као и да су у последње време донете неке одредбе којима је и неадвокатима допуштено да заступају;

б) да се уреди питање јавних и општинских бележника;

в) да се одобри установа мировинских адвокатских маркица и да се то спроведе кроз овогодишњи финансијски закон;

г) да се у одборе за израду законских пројеката позивају и адвокати;

д) да се приступи подизању палата правде свуда а одмах и првенствено у Београду, Загребу, Сплиту, Новом Саду и Скопљу, да се то ради из кредита за јавне радове а евентуално и путем зајмова са амортизационим покрићем уз припомоћ градских општина, и

ђ) да се побољша стање земљишних књига и мапа.

Из предложеног нацрта изостављена је само тачка 8 нацрта, којом се поставља захтев, да се пензионисаним судијама и у опште јавним службеницима обуставља исплата пензије за време док врше адвокатуру. Ово пропуштање учињено је зато, што је претседник држао да не постоји потребна сагласност у том питању, и да би само питање ваљало боље проучити. Адвокатска Комора у Сарајеву тражила је да се унесе резерва: „осим оних, који су стекли право на вршење адвокатуре прије ступања на снагу закона о адвокатима од 17. марта 1929. године, који су пре тога уписани у именик“.

Савез је примио поднесак Адвокатске Коморе у Љубљани од 22. марта 1938. год. Бр. 219/38. о изјави г. Министра правде у буџетској дебати којом је повређена тајност гласања судија у Новосадском Апелационом суду; предложио је да Савез изјави протест г. Министру правде због повреде независности судске. По овом предлогу Савез није предузео ништа, јер су

се са овим предлогом сложиле Адв. Коморе у Новом Саду, Сарајеву и Скопљу, док се остале нису изјасниле.

Адвокатска Комора у Сплиту поднеском од 16. марта 1938. г. Бр. 214, који је допунила и поднеском од 14. априла 1938. г. Бр. 322 обратила се г. Министру правде са тражењем, да не допусти доношење уредаба, којима би се дале извесне повластице новчаним установама под државним надзором. Од Савеза је тражено да се тај захтев помогне. У име Савеза по овоме није предузето ништа, јер су предлог прихватиле само Адвокатске Коморе у Сарајеву и Љубљани, а остале се нису изјасниле.

Адвокатска Комора у Сплиту поднеском од 22. марта. 1938. г. Бр. 248 и другим од 16. априла 1938. г. обратила се гг. Министру правде и финансија по питању повишења судских такса. Тражило се да Савез помогне те предлоге. Савез по тој ствари није ништа предузео зато, што је већ било доцкан, и што је тај предлог прихваћен само од Адвокатске Коморе у Сарајеву.

Ну о свима овим питањима биће говора на скупштини уз предмете који су на дневном реду.

Из наведеног јасно је, да је Савез и ове године чинио све што је било могуће да се заштите и унапреде интереси адвокатског реда и правосуђа. На жалост Пословни одбор не излази пред скупштину са каквим успехом, услед познатих околности.

Бр. 68

14. маја 1938 године

у Скопљу

Секретар,
Стеван Тривунац

Претседник,
Б. Л. Јанковић

Извештај прима се без примедбе једногласно.

Чита се благајнички извештај као и прорачун расхода и прихода за наредну пословну годину. Установљује се да је при концу раније пословне године 1936.—1937. готовина износила Дин. 11.300.—, да је у току пословне године 1937.—1938. примљено у име чланских улога од 8 Адвокатских Комора укупно Дин. 14.420.—, што са прираслим каматама на улог код Држ. хипотекарне банке од Дин. 239.— сачињава укупни приход од Дин. 14.659.—. Разних издатака — углавном трошак делегата на конгрес Међународне уније адвоката у Паризу — било је укупно Дин. 15.012.—, тако да је на крају пословне године остало у готовом Дин. 10.952.—, од чега је уложено код Државне хипотекарне банке на књижицу Дин. 9.339.—, а у благајни налази се готовина од Дин. 1.513.—. Према томе издано је за Дин. 348 више него што је примљено. — У прорачуну прихода и расхода за пословну годину 1938.—1939. пренесено је стање готовине на дан 29. маја 1938. од Дин. 952.—, а предвиђено је од чланских приноса Адвокатских Комора Дин. 14.400.—, док је за расходе предвиђено Дин. 15.500.—.

Претседник кол. Јанковић изјављује да је прегледао све рачуне с исправама код секретара-благајника кол. В. Благојевића, па да је нашао све у потпуноме реду; зато предлаже скупштини да одобри прошли и будући рачун, који предлог скупштина једногласно прихваћа и даје уједно разрешницу претседнику и благајнику за новчани рад.

Поводом наредне тачке дневног реда (избор претседника Савеза за год. 1938.—1939.) претседник кол. Јанковић обавештава скупштину да је претседник Адвокатске Коморе у Подгорици кол. Др. Душан Коларовић замолио Пословни одбор Савеза да не поставља питање његова избора за претседника и Подгорице за седиште Савеза, јер је Подгорица удаљена од других Комора те су саобраћајне везе врло тешке. — Присутни кол. Др. Коларовић даје изјаву у истом смислу и моли да се седиште Савеза за наредну пословну годину одреди изван Подгорице, што скупштина прима на знање и усваја.

Претседник Адвокатске Коморе у Београду кол. Владимир Симић предлаже да седиште Савеза за наредну пословну годину буде у Загребу, јер је Београд већ два пута био почастован таквим избором за седиште Савеза, па стога предлаже да седиштем Савеза за пословну годину 1938.—1939. буде Загреб а претседник Савеза кол. Др. Иво Политео као претседник загребачке Адвокатске Коморе. Овај предлог буде једногласно примљен уз

овлашћене пословноме одбору да он одреди место, где ће се у години 1939. одржати наредна редовна скупштина Савеза А. К.

На то претседник кол. Бора Л. Јанковић позива новог претседника Савеза кол. Д-ра Иву Политеа да заузме претседничко место. Кол. Др. Политео, преузимајући претседање, захваљује топлим речима у име Савеза као и у своје у првome реду досадањем претседнику кол. Бори Јанковићу и његовим помоћницима кол. Д-ру Видану Благојевићу, Стевану Триунцу и Бранку Аћимовићу на досадањем успешномe и пожртвованомe раду за Савез и предлаже да се ова захвала уврсти у записник. Скупштина усваја овај предлог.

Кол. Др. Политео, захваљујући у име загребачке Адвокатске Коморе на избору, истиче да је овај избор израз начела једнакости и равноправности, које је досад владало и још, на срећу, влада међу адвокатима наше државе, па жели да би ово начело као и досадања хармонија међу нашим адвокатима превладала и на другим подручјима јавнога рада у држави. Предлаже да се изабере као секретари Савеза Др. Видан Благојевић и Др. Влад. Видман, што се једногласно прима. Обзиром на то да је дневни ред врло опширан моли референте, чији су реферати већ отштампани, да резиме својих реферата ограниче на време од пет минута, а и осталим референтима препоручује што краће излагање.

Као први референт добија реч кол. Милан Живадиновић из Београда. Он упућује на свој реферат „О заступању странака по новом грпп. и уводном закону за грпп. од стране лица која не припадају адвокатском staleжу“, који је реферат био већ отштампан у „Браничу“, органу Адвокатске Коморе у Београду, у броју за мај 1937., и у „Одвјетнику“ органу Адвокатске Коморе у Загребу у броју 6. за јуни 1937., па зато одмах предлаже резолуцију, која се једногласно прихваћа. Ова је резолуција уз остале резолуције отштампана на другоме месту овога броја.

Следећи референт кол. Др. Видан Благојевић повлачи резолуцију, коју је намеравао предложити у Савезу са својим такођер већ отштампаним („Бранич“ мај 1937., и „Одвјетник“, септембар 1937.) рефератом, „О важности усменог уговора о наградама адвоката“, јер се је у разговору са колегама уверио, да не постоји потребна једнодушност код свих Комора за прихваћање његове резолуције, па услед тога не разлаже ни сам реферат. Скупштина прима на знање ову одлуку кол. Д-ра Благојевића.

На реду су реферати кол. Д-ра Вукчевића Радоја из Београда: „О примени члана 20. Закона о извршењу и обезбеђењу против државних и самоуправних тела“, „О односу сутске и управне власти у извршном поступку“ и „О новом Закону о иступима“.

Први је реферат отштампан у „Браничу“ за мај 1937., други и трећи такођер у „Браничу“ за септембар 1937., а други осим тога и у броју „Одвјетника“ за мај 1938. г. Др. Вукчевић резимира сва три реферата, а напосе у погледу онога о законском предлогу о иступима упозорује на опасности, којима се излажу грађани и адвокати за случај да тај предлог буде прихваћен од Сената, пред којим се сада налази.

У дискусији, која настаје о овим рефератима кол. Д-ра Вукчевића, кол. Милан Живадиновић упозорuje да Сенат о законском предлогу о иступима није решавао у истоме заседању, у којему га је Скупштина и изгласала, па би зато требало испитати, налази ли се доиста законски предлог о иступима пред Сенатом. Референт Др. Вукчевић предлаже да се у свакоме случају његов детаљни реферат о односу сутске и управне власти и о новом Закону о иступима упуте са предложеном резолуцијом г. Министру правде, а ако је на дневномe реду за ово заседање у Сенату и предлог Закона о иступима, нека се овај пошаље и Сенату. Овај предлог као и резолуција предложена у вези са свим трима рефератима Д-ра Вукчевића једногласно су прихваћени.

Претседник Др. Политео о своме реферату „Узроци неуспеха Савеза и услови успеха“ не предлаже никакву резолуцију, јер су у томе реферату изложена основна начела, која код адвокатског staleжа нису никада била у спору. Он и на рад Савеза примењује оно начело, којег се и у животу држи, начело наиме самопомоћи, према коме у првome реду морамо сами радити за своје циљеве, а тек онда можемо оправдано тражити и помоћ других. Тражи селекцију чланова адвокатског staleжа како би се овај по-

новно уздигао на ону висину, са које је најалост, после светскога рата спао. Речи претседника-референта скупштина једногласно прихвата и у томе смислу доноси резолуцију.

Реферат отсућнога Д-ра Ернеста Калана „О дисциплинској одговорности адвоката због неодговарања на питања колега“ резимира члан љубљанске Адвокатске Коморе кол. Др. Отон Фетих. Скупштина једногласно изражава мишљење да је одговарање на писма колеге не само дужност учтивости, него и сталешка дужност, тако да неодговарање сачињава дисциплинску кривицу.

Даљњи реферат Д-ра Ернеста Калана „О измени поштанског правилника у погледу такса за писма заступницима сиромашних странака“ резимира такође кол. Др. Фетих. Прихвата се једногласно резолуција, која је такође посебно отштампана уз извештај.

У погледу реферата Д-ра Антона Мојзера из Љубљане, (који је отсућан) „О измени § 120. Закона о адвокатима о надриписарству“, који реферат је у вези с већ одржаним рефератом кол. Милана Живадиновића, закључено је на предлог претседника Д-ра Политеа, да се препусти Пословном одбору Савеза оцена, када ће се тражити предложена измена § 120. Зак. о адв.

У име Адвокатске Коморе у Новоме Саду кол. Др. Василије Станковић реферше о доношењу јединственог закона о таксама, износећи при томе рђаве последице од постојања више закона о таксама за разна правна подручја у нашој држави. Предлаже резолуцију, којом се тражи да се на место старог донесе нови Закон о таксама, који ће бити јединствен за цело државно подручје, кратак и јасан, са смањењим тарифним ставкама и без одговорности адвоката за таксе, које су дужне платити странке. Скупштина прима једногласно предлог резолуције.

Као 15-та тачка дневнога реда јесте предлог Адвокатске Коморе у Новоме Саду за доношење тарифе за адвокатске послове у кривичним стварима. Разлажући тај предлог кол. Др. Станковић доказује да се на основу § 314. крив. суд. пост. има осудити увек на плаћање адвокатског трошка оно лице, чијом је кривицом до спора дошло. Предлаже да се и за кривични поступак донесе Правилник за одмеравање трошка онако, како је донесен и за грађански поступак. На предлог претседника скупштина једногласно изражава мишљење да за доношење таквог правилника није потребна посебни нови закон, него да је ово овлашћење садржано већ у § 28. Зак. о адв.

Кол. Др. Жарко Јакшић примећује у насталој дискусији да се многи судови не држе тарифе, којој констатацији прикључује се и кол. Др. Иван Царић из Сплита. Обојница предлажу да се замоли г. Министар правде да предузме потребне мере како би тарифа од суда била доиста и поштована. Кол. Др. Јакшић предлаже још посебно да се затражи укидање провизорног смањења од 12%.

Последњем предлогу противи се претседник Др. Политео, пошто би се тражење оваквог смањења у јавности криво схватило, а осим тога познате прилике не дају апсолутно никаквог изгледа да би се такав захтев сад уважио. Што се тиче недржања тарифе од судова, мисли да би поред предложених мера била најуспешнија она, да се код новелирања грпп.-а, уврсти пропис по којему би било допуштено побијање и другостепених одлука о трошку. С овим се мишљењем претседника слаже цела скупштина те је у том смислу донет закључак.

Код реферата „О односу између адвоката и њихових супститута у вези са питањем о подели хонорара између њих“ приказује кол. Др. Станковић случај, који је дао повода Адвокатској Комори у Н. Саду да изнесе то питање пред скупштину Савеза. Једна, наиме, адвокатска канцеларија из Суботице била се обратила једној адвокатској канцеларији у Сплиту за супституцију тражећи при томе за себе један део хонорара, који је био досуђен сплитскоме колеги за замену. Сплитски адвокат одбио је такву поделу хонорара тражећи за себе целу досуђену награду. Зато Др. Станковић предлаже да се међу адвокатима усвоји као правило да адвокати — супститути имају право само на 50% од досуђене награде за супституцију.

Против овога предлога устаје одлучно у име Адвокатске Коморе у Сплиту њен претседник кол. др. Бај. Он сматра такву поделу хонорара недостојном адвоката, јер она значи зарађивање на труду колеге. Ако чланови Адвокатске Коморе у Сплиту траже за себе као супституте читав хонорар,

они као супституенти својим колегама супституитима на осталим подручјима опет препуштају читав хонорар. Том реципрочности, дакле, изједначају се евентуалне неједнакости. Он чак сматра да би онај адвокат који би се примио супституције под условом препуштања ма и једнога дела хонорара, учинио дисциплинску кривицу. То становиште сплитске Адв. Комора је доследно практиковала а и даље истрајаће у овој пракси.

Обзиром на ово противљење претставника Адвокатске Коморе у Сплиту кол. Др. Станковић повлачи свој предлог и замењује га с другим, да наиме адвокат-супституент нема права тражити од супституента већи хонорар од онога, који му је од суда досуђен. С овим новим предлогом слаже се и Др. Бај, па тако овај предлог скупштина једногласно прихвата.

Као 17-та тачка дневнога реда имао би доћи реферат Адвокатске Коморе у Новом Саду о питању укидања установе јавних бележника, али кол. Др. Ж. Јакшић, у име споменуте Коморе повлачи тај реферат. Међутим председник Др. Политео у вези с овом тачком дневнога реда, а уваживши да неспојивост адвокатуре с јавним бележништвом, предлаже, да се поновно заједино на подручју Адв. Коморе у Загребу није проведено законско начело тражи, да се споменути законски принцип неспојивости интегрално проведе једино на подручју Адвокатске Коморе у Загребу. У вези с истом тачком како би најзад била укинута ова неправда и недоследност, која се одржава дневнога реда предлаже да се поради код надлежних фактора, да се за постављање општинских бележника прописи квалификација свршеног правног факултета. Тиме би се постигло двоје: запласло би се онај вишак дипломираних правника, који не може наћи намештења, а затим подигао би се ниво рада општинских управа. Оба предлога претседника су једногласно прихваћена.

На реду су реферати Адвокатске Коморе у Сплиту. Први реферат — предлог, да се обезбеди пуно провођење у живот свих прописа Закона о адвокатима, разлаже кол. Др. Барбиери из Сплита. Предлог се једногласно прима.

О другом реферату или предлогу, да се престане са крњењем искључивог права адвоката на заступање, било пред судовима, било пред осталим државним и самоуправним властима и јавно-правним телима, закључено је једногласно, да се у смислу реферата кол. М. Живадиновића предузму преко Пословног одбора Савеза код надлежних власти мере, како би се сачувало искључиво право адвоката на заступање.

Код реферата Д-ра Барбиери-а о трећем предлогу, да се престане са доношењем уредаба и правилника са снагом закона, којима се мењају прописи парничног и извршног поступка, давањем привилегија било којим уставима у правцу заступања или извршења, противно § 128. грпп., такође је донесен закључак да се по могућности спрече разни амандмани, којима се мењају основни законици и цео законски систем.

Код четвртог предлога сплитске Адвокатске Коморе, да се обезбеди стално суделовање претставника свих Адвокатских Комора код припреме свих закона, уредаба и правилника, закључено је да се поновно замоли г. Министар правде да се Адвокатским Коморама достављају сви законски предлози и да се преко Комора позову адвокати на сарађивање у разним законодавним комисијама. У дискусији о томе предлогу кол. Вл. Симић констатује да приликом недавног доношења Правилника о адв. приправницима нису били конзултовани ни Савез ни поједине Коморе, ма да је тај Правилник донесен у извршењу Закона о адвокатима. Пропуштањем тог конзултовања задире се у атрибуције Комора као аутономних установа. Што се тиче самог Правилника, он ствара за адв. приправнике још тежу ситуацију, но до сада, јер на строг начин уређује вршење стажа код судова, где приправници врше вежбу бесплатно. Поред тога, истим Правилником одложена је примена одредаба Закона о адвокатима у погледу полагања испита на подручју Касационог суда у Београду, а без икаквог стварног разлога. На предлог кол. Симића скупштина се придружује једногласно протесту против начина, на који је донесен Правилник о адвокатским приправницима.

Код предлога скопљанске Адвокатске Коморе, да се наиме захтева доношење уредбе предвиђене у чл. 5. Уводног закона за грпп. о једнообразним прописима о уређењу берзанских изабраних судова и о поступку пред њима, и да се измени чл. 15., тачка 7., Уводног закона за извршни поступак,

— о чему реферише кол. Бора Јанковић — одлучено је, да се прихвати предложена резолуција за доношење уредбе о уређењу берзанских изабраних судова и поступку пред њима, а исто тако да се прихвати предложена резолуција о измени чл. 15. тач. 5. Уводног закона за извршни поступак, уколико се то тиче подручја Београдског Касационог суда, у том смислу, што се приликом тражења обезбеђења вољом дужниковом неће тражити тапија или уверење о својини код надлежних општина, јер тај поступак отежава рад адвоката у овим предметима.

Старање за извршење ових резолуција остављено је Пословном одбору. У вези с истим питањем предлаже кол. Милан Живадиновић: да се Пословни одбор овласти, да испита шта све треба изменити у Закону о извршењу и обезбеђењу и у Уредби о увођењу у живот овога закона и да се затим цео елаборат с предлогом за измену истих закона преда надлежним факторима. Овај предлог ставља кол. Живадиновић зато, јер има још доста прописа у овим законима, које би требало изменити. Скупштина усваја једногласно предлог.

Кол. Милош Царевић из Београда предлаже, да се учине сугестије Пословном одбору да би овај припремио што је потребно ради доношења једнообразних прописа за суђење и поступак пред свим изабраним судовима. Прихвата се једногласно.

Пошто су тиме исцрпљени сви реферати, прелази се на последњу тачку дневног реда: Евентуалије. Код те тачке развила се свестрана и жива расправа о многобројним питањима, која се тичу адвоката и права грађана, која су права адвокати позвани да заступају. Кол. Владимир Симић бавио се је нарочито потребом правилне примене закона према притвореницима и осумњиченицима по Закону о заштити државе, и начином на који полицијске власти врше извиђање. Илуструје то конкретним случајевима. У вези с тиме кол. Вукчевић приказује како је отежана одбрана адвоката услед поступка власти, који је претходио судској расправи. Кол. Др. Андријашевић изјављује да је питање поступка с притвореницима и осумњиченицима у вези с општим питањем грађанских и човечјих права, па да зато адвокати како из општих грађанских тако и из посебних разлога свога звања имају тражити поштовање тих права. Кол. Др. Иван Рибар надовезује на то потребу захтева амнестирања политичких кривица. — Претседник Др. Политео добива овлашћење од скупштине да стилизује резолуцију у смислу горњих излагања.

Др. Фетих из Љубљане изазива дискусију о случају, када је јавност сазнала за гласање у тајној седници већа Апелационог суда у Новом Саду. После дуге и врло живе дискусије, у којој осим претседника учествују нарочито Др. Иван Рибар, Влад. Симић, Др. Царић, Др. В. Благојевић и Милан Живадиновић, закључује се да се упути ствар Пословном одбору који да га потање испита и према резултату даље поступа.

Др. Варбиери тражи да држава награди рад бранитеља по званичној дужности. Др. Мишо Семјан исто тражи за заступнике сиромашних. Претседник сматра то неопортуним. Ствар се упућује Пословном одбору.

Др. Видан Благојевић приказује, како је Савез прихватио иницијативу загребачке Адв. Коморе за увођење таксених маркица и повео о томе акцију, која је изгледала већ сасвим близу успеху, али је у последњем тренутку била осуђена. Предлаже, да се та акција настави, јер није искључено, да се с временом уз загребачку и све остале Коморе буду послужиле с мировинским таксеним маркицама. Предлог се једногласно прима.

Кол. Милан Живадиновић говори о двама врстама резолуција: које се већ сада приводе извршењу и које тек чекају згодан моменат за то.—Предлаже зато да се све резолуције сакупе у секретаријату Савеза у Београду, где да се води строга евиденција о њима. Прихвата се једногласно.

Претседник Др. Политео предвиђа могућност поделе Адвокатске Коморе у Загребу обзиром на намеравано оснивање новог Апелационог суда у Осијеку. Приказује како се велики део чланова споменуте Коморе изјаснио против те поделе, што је разумљиво, између осталог, и стога, јер би тиме место једне јаче Коморе настале две слабије, које не би могле успешно деловати. Предлаже зато, да Савез подупре настојање Адв. Коморе у Загребу, да остане јединствена. Овај се предлог прима једногласно а у вези с тиме и предлог кол. Влад. Симића да би се Адв. Комора у Подгорици, која

нема ни пуних 40 чланова, прикључила скопљанској, сарајевској или београдској.

Претседник износи нека опажања и предлоге о тактици у раду Савеза, што скупштина прима на знање с одобрењем.

Будући да се нико више није јавио за реч, закључује претседник скупштину захваљујући дубровачкоме колеги Д-ру Матији Видојевићу на заузимању око организовања скупштине а свим учесницима на пажњу и држању реда, и на стварној, прегнатној и колегијалним духом и толерантношћу прожетој дискусији. Истиче, да се је и ова скупштина достојно прикључила низу досадањих Савезних скупштина, које су се све одликовале узорном хармоничном сарадњом свију чланова без обзира на то којој Комори и којему би вансталешком назирању припадали. Нада се да ће тако и остати. Скупштина је закључена у 12.30 сати.

Резолуције прихваћене на Скупштини Савеза Адвокатских Комора Краљевине Југославије одржаној на дан 29. маја 1938. у Дубровнику.

І

VIII-ма редовна годишња скупштина Савеза Адвокатских Комора Краљевине Југославије пре свега констатује и подвлачи:

1) да је прописом §-а 130. грпп. без обзира на његов други став омогућен рад пискарачима (надриписарима) у знатном обиму, да су услед тога странке изложене опасности која увек постоји када их у спору заступа пискарач, и да интереси државе и нормалног тока пословања у судовима захтевају да се рад пискарача потпуно сузбије;

2) да је услед нејасне стилизације чл. 8. Уводног закона за грпп. настало погрешно тумачење у погледу примене принципа обавезног заступања странака преко адвоката у случајевима предвиђеним у Закону о судском поступку у грађанским парницама.

Зато скупштина закључује:

а)

Уколико се тиче §-а 130. грпп.:

1) Да се тражи од Министарства правде да пошаље распис Окружним и Среским судовима, да обрате најстрожију пажњу да се под видом самовласних лица не јављају као пуномоћници странака у грађанским парницама пискарачи и да у томе циљу у свим случајевима, где се место адвоката као заступник странке јави лице с другим занимањем а нарочито лице без занимања, испитају његова генералија и однос према странкама, и најзад, да се у сумњивим случајевима увек примењује пропис другог става §-а 130. грпп.

2) Да се препоручи Адвокатским Коморама, да и надаље свим допуштеним средствима гоне пискараче, у којој сврху има се с времена на врем захтевати од свих адвоката, а нарочито од оних са седиштем у месту Среског суда, да својој Комори стално пријављују сваки случај, који би у смислу §-а 120. Зак. о адв. могао да се успешно гони преко суда.

3) Да се приликом измене Закона о судском поступку у грађанским парницама од 13. јула 1929. тражи увођење релативно принудног заступања преко адвоката, где је по овоме поступку одређено слободно заступање. У крајњем случају да се пристане на један коректив по коме би у свим случајевима могли бити примљени као заступници: отац за своју децу, синови за своје родитеље, муж за жену и законски заступници за своје штићенике. У погледу сиромашког права Адвокатске Коморе биле би дужне да именују адвоката сиромашној странци под условима предвиђеним у поступку за зборне судове увек када другу парничну страну заступа адвокат или када се појави случај из §-а 249. грпп.

б)

Уколико се тиче члана 8. Уводног закона за грпп.

1) да се препоручи свим Адвокатским Коморама у земљи да скрену пажњу својим члановима да у споровима где је обавезно заступање странака преко адвоката а јавне установе, општине или друге организације и друштва овласте своје чиновнике или друга самовласна лица да их засту-

пају место адвоката или државног правобраниоца, — улажу приговоре и траже издавање формалног закључка због неуредног заступања парничне странке и да, уколико суд не усвоји приговоре, улажу правне лекове због повреде §§-а 102., 128., 139., 175. и 565. грпп. до највише инстанције.

У вези са овим Коморе имале би убудуће да достављају Савезу све решене случајеве који се односе на ово питање, како би се створила могућност за доношење одлуке пуне седнице Кас. суда у смислу већ цитираног закључка Касационог суда у Београду Рев. бр. 1082/36. (§ 573. Закона о уређењу редовних судова у вези са чл. 46. Уводног закона за грпп.

2) да се приликом измене Закона о судском поступку у грађанским парницама од 13. јула 1929. захтева да се избаци тачка 2. чл. 8. Уводног закона за грпп., и то како у погледу заступања странака, тако и у погледу доставе.

II.

Заштита привилегованих тела и установа представља изузетну привилегију у приватно-правним односима. Кад су и по Уставу и по законима права свих уговорача у приватно-правним односима једнака, онда сличне заштите и привилегије изражене у §-у 20. Закона о извршењу и обезбеђењу у вези Уредбе Министарства правде бр. 114320/37. нису оправдане јер се њима угрожавају имовинска права равноправних уговорача икредит самих заштићених лица.

Ако та неоправдана заштита мора већ да постоји онда да би јединствени закон који једнако важи за целу државу на свим подручјима њезиним био једнако примењен исправилно тумачен потребно је:

§ 20. Закона о извршењу и обезбеђењу допунити и заштићене имовинске објекте тачно одредити како је то учињено у §-у 29. Закона о државном правобраниоштву.

У свакоме случају, да би тежиште у извршном поступку према држави, самоуправним телима, јавним и опште корисним установама било опет пренесено на суд, потребно је:

Изменити Уредбу бр. 11432/37. Министарства правде, која је у противности са Законом, а прописати, да судови од управних власти у случају сумње, могу тражити извештај о заштићеним објектима, али своје одлуке имају доносити искључиво по закону и свом слободном уверењу, а не по уверењу управних власти, које је наведена Уредба противно и Уставу и закону уздигла изнад правосуђа.

III.

Предлог Закона о иступима противан је основним појмовима науке о кривичном праву и основним постулатима нашег кривичног законодавства, па је зато у интересу добре законитости и грађанске сигурности да се овај предлог одбије и приступи стручној изради новог пројекта.

IV.

Да би Адвокатске Коморе могле успешно проваћати циљеве, које им намењује Закон и старање за сталез, препоручује се да врше строгу селекцију у сталезу што савеснијим испитивањем постојања услова, за упис у Именик адвоката код оних, који такав упис траже, и примењивањем најстрожијих дисциплинских мера према онима, који се тешко и без наде у поправак огреше о сталешке дужности и интересе.

V.

Одговарање адвоката на питања колега јесте дужност не само учтивости, него и сталешка, па зато неодговарање обзиром на § 50. З. о а. почињава дисциплинску кривицу.

VI.

Савез Адвокатских Комора Краљевине Југославије има настојати да се путем поштанског правилника уведе у живот § 195. грпп. у поштанском саобраћају и на тај начин да се ослободе писма заступника сиромашних странака од поштарине.

VII.

Препушта се Пословном одбору Савеза Адв. Комора, када ће и у којој стилизацији тражити измену §-а 120. Закона о адвокатима.

VIII.

Обзиром на то што садањи Закон о таксама не важи за целу државу, чиме се ствара збрка а у снашању таксених терета и неједнакост, будући да је тај закон доста замршен и нејасан а у њему предвиђени ставови прелазе праведну меру, која би била за таксене обвезнике сношљива, има се тражити доношење новог Закона о таксама, који ће бити једнак за цело подручје државе, кратак и јасан те са праведно смањеним тарифним ставовима. Досадањи неоправдани пропис о јемству адвоката за таксе које терете странку, имао би из новог закона изостати.

IX.

Супститут несме од свога супституента тражити по правилу већу награду од оне, која му за супституцију по тарифи припада респ. коју му је суд одмерио.

X.

Законом признато начело неспојивости јавнога бележничтва с адвокатуром има се провести без изузетка на целом подручју државе, дакле и на подручју Апелационог суда у Загребу, на којему подручју су адвокати услед досадањег спровођења у лошијем положају од својих колега у осталим деловима државе респ. јавни бележници у бољем су положају.

Пословни одбор има настојати да се и за бележнике сеоских општина, бар свих већих и важнијих, пропише спрема правнога факултета.

XI.

Пословноме одбору ставља се у дужност да настави своје настојање око тога:

а) да се обезбеди пуно провођење у живот свих прописа Зак. о адвокатима;

б) да се престане са крњењем искључивог права адвоката на заступање било пред судовима, било пред осталим државним и самоуправним властима и јавно-правним телима;

в) да се престане са доношењем уредаба и правилника са снагом закона, којима се мењају прописи парничног и извршног поступка давањем привилегија било којим установама у правцу заступања или извршења, противно §-у 128. грпп.;

г) да се обезбеди стално суделовање притставника свих Адв. Комора у припреми свих закона, уредаба и правилника;

д) да се свим Адв. Коморама или Савезу достављају предлози законских основа на мишљење.

XII.

Правилник за награду адвоката, иако је основан на закону те за све судове обавезан често бива од судова кршен, а осим тога примењиван једнако и за теже, замршеније и опширније предмете, премда су његови ставови као минимални предвиђени само за обичне и просечне послове. Пословни одбор замолиће г. Министра правде да изволи обезбедити своје Правилнику једнаку и праведну примену код судова. Има се настојати да и избрани судови признаду исти правилник.

XIII.

Потребно је што пре донети Уредбу о томе, која наређења морају да садрже берзанска правила о уређењу берзанских изабраних судова и о поступку пред њима, пошто буде пројект ове Уредбе претходно достављен свим Адвокатским Коморама на мишљење.

XV.

Већ досадања краткотрајна пракса с новим Законом о извршењу и обезбеђењу показала је потребу неких измена. Пословни одбор има те измене конкретизирати у једном предлогу и настојати око њихова уважања. Већ се сада утврђује да је, што се тиче подручја Београдског касационог суда, потребна измена у томе смислу, што се приликом обезбеђења вољом дужниковом неће тражити тапија или уверење о својини од надлежних општина, јер тај поступак сувише отежава рад странака и адвоката.

XIV.

Позива се Пословни одбор да предузме потребне мере за потпуно провођење законског начела о подели извршне и судске власти и доследно томе начела о истраживању и суђењу злочина искључиво путем судске власти као оне, чија је независност и законитост до сада релативно највише зајемчена.

XVI.

Пословни одбор има у пркос досадашњем неуспеху наставити акцију да би Адвокатским Коморама било признато овлашћење да се факултативно послуже мировинским таксеним маркицама ради дотирања њихових мировинских фондова.

XVII.

У интересу је сталежа и Адвокатских Комора да се ове не цепају, јер би тиме спале на сувише мали број чланова, што би их онеспособило за успешан рад. Има се, дакле, настојати да садашње Коморе остану јединствене, у досадашњем саставу, с досадашњим територијалним подручјима, без обзира на евентуалну поделу територија Апелационих судова. Изузетак може бити учињен с Подгоричком Комором, која би, када зато жељу изрази, могла бити прикључена којој другој Комори.

ПРИКАЗИ

Robert Jaquillard: „La crime et la presse“, Lausanne 1938.

Интересантно је бавити се односима између штампе и злочина. Штампа реч утиче на јавно мњење, и она може својим упливом, како излаже један криминални случај, да утиче на сузбијање или ширење злочина. Све зависи од начина како третира један извршени злочин. Њена мисија састоји се у вршењу прве дужности, а коју ће постићи само регистровањим или објективним излагањем случаја, не упуштајући се у фантастичне описе дела и не уздижући на степен јунака извршиоца злочиног дела, што штетно може утицати на јавни морал и често изазивати и жељу за подржавњем.

Између штампе разних земаља постоје знатне разлике у погледу њеног држања приликом извршеног злочина. Чак и у једној земљи, у разним областима, не могу се ове разлике превидети. То се мора имати у виду при читању ове расправе која се бави овим односима у француској Швајцарској. Ипак и немачкој Швајцарској поклања писац у својој расправи пуно пажње. Тамо где писац критикује штампу, може читалац бити уверен, да он то чини са правом, јер у једном кратком предговору, који претходи делу, државни саветник др. П. Роша, ранији уредник „Ревие“, претставља аутора као првог заступника полиције, који је истакао велики значај штампе за борбу противу злочина, али који зато има право, да изнесе и тамну страну тога односа.

Не можемо се овде задржати на интересантно и опширно излагање писца о историји развића злочина, које се може обухватити једном реченицом: свако време има своје специфичне злочине. Интересанте су мисли пишчеве о вредности или невредности — под крилатицом хуманитета — ублажавања извршења казне, чије су крајње конеквенце апсурдне. Тако, у Америци, докле затвореници уживају најшире слободе, чувар, да би био заштитен, постаје сам заточеник. Због постављеног задатка и обима расправе писац није могао да се упусти у најразличније узроке злочина.

Значај, који штампи припада због њеног утицаја на јавно мњење, надовезује јој и велику одговорност. Не врши она свуда своју дужност онако, како би се то желело у интересу борбе противу злочина. Немачкој Швајцарској издаје се повољно сведочанство у погледу објективности њених криминалних извештаја, док западна Швајцарска показује тенденције да следује својој сестри с оне стране границе, да ствара сензације од извршених криминалних дела. Судски извештач штампе не треба да постане детектив, да би могао својим читаоцима да јавља сензације.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Тачност пищевих назора јасно доказује третирање случаја вишеструког убице Вајдмана у Француској, до којих консеквенца води погрешно схватање штампу: обичан злочинац проглашен је за јунака дана. Не постоји јаван интерес за такве описе. Насупрот оваквим изопаченостима треба осветлити оне области, код којих штампа корисно може и треба да одлучно потпомогне борбу противу злочина.

Аутор је заслужио похвалу за своје готово научно разлагање једног ређе третираног проблема, а који има тако велике важности за односе људског друштва.

Милорад Аншоновић,
адвокат.
